

Stavovi javnosti o zanimanju nastavnika u osnovnim školama: perspektiva sociologije profesija

Ivančić, Josip

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:967432>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-09**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

**STAVOVI JAVNOSTI O ZANIMANJU NASTAVNIKA U
OSNOVNIM ŠKOLAMA: PERSPEKTIVA SOCIOLOGIJE
PROFESIJA**

JOSIP IVANČIĆ

SPLIT, 2023.

ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU
JEDNOPREDMETNI STUDIJ SOCIOLOGIJE

**STAVOVI JAVNOSTI O ZANIMANJU NASTAVNIKA U
OSNOVNIM ŠKOLAMA: PERSPEKTIVA SOCIOLOGIJE
PROFESIJA**

Mentorica:

prof.dr.sc. Renata Relja

Student:

Josip Ivančić

Split, rujan 2023.

Sadržaj

1. UVOD	2
2. SOCIOLOŠKI PRISTUP PROFESIJU	4
3. OBILJEŽJA NASTAVNIČKE PROFESIJE	12
4. METODOLOŠKI I EMPIRIJSKI ASPEKTI ISTRAŽIVANJA	19
5. REZULTATI I RASPRAVA	20
6. ZAKLJUČAK.....	31
7. LITERATURA	34
8. METODOLOŠKA I EMPIRIJSKA ARHIVA	37
8.1. Upitnik	37
8.2. Protokol korišten u istraživanju.....	41
8.3. Tablični i grafički prikazi	42
9. SAŽETAK.....	48
10. SUMMARY	49
11. BILJEŠKA O AUTORU	50

1. UVOD

Tema ovog završnog rada je ispitivanje stavova javnosti o nastavnicima i nastavničkoj profesiji. U radu se istražuje na koji način društvo percipira nastavnike i kakva su općenita mišljenja javnosti o ovoj, jednoj od ključnih profesija u obrazovnom sustavu. Kroz analizu stavova i percepcija javnosti, nastojalo se razumjeti čimbenike koji oblikuju sliku nastavnika u društvu te istražiti utjecaj tih stavova na privlačnost nastavničke profesije kao potencijalnog radnog mjesta. Ovim se radom doprinosi sagledavanju dinamike između društvenog konteksta i nastavnika, te se pokušava „smjestiti“ nastavnike u područje profesije, polu-profesije ili zanimanja kroz funkcionalistički pristup profesijama. Nastavnici ne samo da prenose znanja, već i oblikuju vrijednosti, perspektive i stavove mladih generacija. Stoga je razumijevanje načina na koji javnost vidi nastavnike od izuzetne važnosti, jer se time može utjecati na kvalitetu obrazovanja, motivaciju budućih nastavnika te na društveni status ove profesije. Temeljem analize stavova javnosti u okviru funkcionalističkog pristupa profesijama (obrazovanje, altruizam, kontrola rada, financijska primanja, ugled i privlačnost profesije) ovaj rad ima cilj rasvijetliti kompleksnu dinamiku između društva i obrazovnog sustava.

U *drugom poglavlju* teorijskog dijela nakon uvoda rad se usmjerava na sociološko razumijevanje profesija. Fokus je na razvoju sociologije profesija te funkcionalističkoj perspektivi i tumačenju profesija uz kratko spominjanje ostalih pristupa i njihovih kritika upućenih prema funkcionalističkoj perspektivi. Moguće je izdvojiti četiri atributa (elementa) ove perspektive na temelju kojih se profesija razlikuje od ostalih zanimanja: 1. skup formalnog i apstraktnog znanja, formalno potvrđenog diplomom za koju je potrebno višegodišnje školovanje; 2. usmjerenost na altruistično pružanje usluga drugima (pomaganje drugima ima prednost nad vlastitom koristi); 3. samokontrola nad radom (kodeksi i strukovna udruženja); 4. visoki financijski prihodi i društveni status (Wilensky prema Carvalho, 2017, 61). Uz navedeno identificiran je i skup vrijednosti koje bi profesionalac trebao posjedovati. Profesionalac bi trebao biti emocionalno neutralan u svojem radu. Karakterizira ga univerzalizam, tj. njegov rad je usmjeren na dobrobit društva, a autoritet sveden samo na tehničke kvalifikacije (Parsons prema Carvalho, 2017, 61).

Treće poglavlje fokusira se konkretno na nastavnike i smještanje njihovog zanimanja u profesiju. Svrstavanje nastavnika u područje profesije ili polu-profesije zahtijeva odgovor na pitanje zadovoljavaju li nastavnici kriterije koji karakteriziraju profesiju i koje se inače pripisuje profesionalcima. Sociološki pristup često se temelji na usporedbi potencijalnih profesija s medicinom

i pravom kao najstarijim i arhetipskim profesijama (Demirkasimoğlu, 2010, 2049). Sigurno da nastavnici zadovoljavaju brojne uvjete za stjecanje termina profesionalci, međutim otvoreno je pitanje posjeduju li ključne odrednice na temelju kojih ih možemo smatrati profesijom u sociološkom smislu riječi unutar određenog društvenog konteksta.

Nakon teorijskog dijela slijedi metodološki okvir rada u *četvrtom poglavlju* u kojem su navedeni temeljni i posebni ciljevi istraživanja. Također, opisani su metoda i uzorak istraživanja i postavljene su hipoteze. Temeljni cilj rada je ispitati stavove i percepcije javnosti o nastavnicima u osnovnim školama i nastavničkoj profesiji općenito kroz funkcionalistički pristup profesijama. Uz temeljni cilj postavljeni su i neki posebni ciljevi kao što je sagledavanje povezanosti roditeljstva djeteta u osnovnoj školi kao značajke ispitanika i općenitog mišljenja o nastavnicima u osnovnim školama. Također, nastojalo se uvidjeti ima li razina obrazovanja ispitanika utjecaj na viđenje rada nastavnika u osnovnim školama te naposljetku ispitati stavove samih nastavnika o nastavničkoj profesiji. Istraživanje je provedeno na uzorku od 200 sudionika (N=200). Sudionici su punoljetni građani Splita. U istraživanju su sudjelovala 103 muškarca (51,5%) i 97 žena (48,5%). Važno je napomenuti kako je među sudionicima bilo 58 roditelja djece u osnovnoj školi te 39 nastavnika. U istraživanju je korištena anketa kao istraživačka metoda koja se provodila putem online obrasca, a kao mjerni instrument korišten je anketni upitnik.

Peto poglavlje iznosi rezultate i interpretacije istraživanja, dok se u *šestom poglavlju* donose zaključna razmatranja istraživanja. Zatim slijedi *sedmo poglavlje* s popisom korištene literature i mrežnih izvora. *Osmo poglavlje* sadržava priloge metodološke i empirijske arhive, odnosno upitnik korišten u istraživanju, protokol istraživanja te tablične i grafičke prikaze. Na samom kraju rada nalaze se sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku te bilješka o autoru.

2. SOCIOLOŠKI PRISTUP PROFESIJU

Tridesetih godina prošlog stoljeća uočava se sve veći interes sociologije za područje profesija. Tijekom sljedećih nekoliko desetljeća razvijaju se različiti teorijski i metodološki pravci proučavanja profesija kao specifičnog dijela sociologije. Pozivajući se na postojeću literaturu (npr. Macdonald, 1995; Evetts, 2009), Carvalho izdvaja četiri faze razvoja sociologije profesija. Prva faza bila je pod utjecajem funkcionalističkog pristupa, a zatim su uslijedile njegove prve kritičke perspektive. Treću fazu karakteriziraju sistemske perspektive, dok naposljetku četvrta faza započinje 1990-tih i bavi se propitivanjem značenja profesija i profesionalaca u konkretnom (inter)nacionalnom društvenom kontekstu (Carvalho, 2017, 61).

Sociologija profesija nastala je u izrazito angloameričkom duhu koji je profesije identificirao kao udruženja „gospode“ koja se autonomno pojavljuju u svrhu institucionalizacije i regulacije određenog područja prakse (Faulconbridge i Muzio, 2012, 138). Pojedini su autori naglašavali funkcionalne i javne pa čak i civilizacijske namjere takvih inicijativa, usmjeravajući pozornost na način na koji su profesionalni cehovi dopuštali da se baze znanja, etičke i altruističke vrijednosti i standardi podupiru u odnosu na službe javne zaštite kao što su pravo i medicina (vidjeti više u Faulconbridge i Muzio, 2012, 138). S druge strane, neki su autori povezivali profesionalne projekte s primjenom moći i ostvarivanjem vlastitih interesa od strane elitnih skupina koje žele stvoriti monopol za svoje usluge odnosno ograničiti bavljenje profesijom kako bi održavali razinu honorara i visok društveni položaj (Faulconbridge i Muzio, 2012, 138). Svi su, međutim, u početku sugerirali da je profesionalizacija proces „oddo prema gore“ koji se razvijao neovisno o izravnoj intervenciji države. Doista, mnoge od osobina koje podupiru ideal-tipska shvaćanja profesionalizma, kao što su autonomija, diskrecija, kolegijalnost, partnerstvo, samoregulacija i altruizam, većinom su nastale iz ovog specifičnog obrasca institucionalizacije u kojem profesionalni cehovi aktivno brane svoje pravo na isključivo pružanje usluga (Faulconbridge i Muzio, 2012, 138).

Razvoj profesija i njihovo proučavanje tijesno su povezani s formiranjem modernih demokratskih država i uspostavom širokog sustava usluga socijalne skrbi (vidjeti više u Kuhlman, 2013, 8). Drugim riječima, sociologija profesija u osnovi je projekt globalnog Zapada i Sjevera (Ruggunan prema Kuhlmann, 2013, 8).

Teorijski pristupi sociologiji profesija pod utjecajem su klasičnih sociologa, kao i mnoge druge sociološke subdiscipline (Durkheim, Weber, Parsons i dr.). Početak proučavanja profesija

može se pronaći u Durkheimovoj teoriji o podjeli rada u društvu kroz koju ovaj autor objašnjava povećanje složenosti društvene strukture. U svojoj teoriji, Durkheim razlikuje dva tipa društva. Tradicionalna društva karakterizira niska razina podjele rada i mehanička solidarnost, dok s druge strane moderna društva odlikuju visoka podjela rada i organska solidarnost. Moderna društva i njihova obilježja upravo su razlog zbog kojeg dolazi do pojave profesionalaca i profesija. Durkheim je smatrao kako profesionalci trebaju biti jedno od osnovnih rješenja anomalije odnosno mogućnosti izostanka ili slabljenja normi. Rješenje bi se kreiralo kroz organiziranje profesionalnih udruga koje kontroliraju aktivnosti profesija. Takve bi udruge putem edukacije promovale standarde na temelju konkretnog etičkog kodeksa. Profesionalci svoje visoke prihode i status opravdavaju tako što ekspertno djeluju ponajprije u interesu društva, a ne vlastitom. S druge strane, Weber zanimanja vidi kao skupine s različitim utjecajem, prihodima i statusom u društvu. Ove stavke postaju način na koji se članovi profesionalnih skupina razlikuju od ostalih. Oni uživaju višu razinu utjecaja, imaju slične životne navike i osjećaju pripadnosti određenoj skupini. Nisu baš otvoreni u odnosima s pripadnicima drugih grupa. Profesionalne grupe određuje „profesionalno zatvaranje“, odnosno vrlo ograničen pristup (prijam) općenito te naročito vertikalna društvena mobilnost za slojeve koji im ne pripadaju (Šporer, 1990; Haralambos i Holborn prema Čavar, 2021, 81-82).

Weber je proučavao profesije iz strukturalne i procesualne perspektive te perspektive moći. Tumačio je odnos profesija i institucija kao dvosmjerni. Profesije su pomogle racionalizaciju institucija, a institucije su pomogle razvoju profesija. Za primjer uzima svećenstvo i pravo. Spomenuta dva sustava nastala su iz međusobne suradnje profesionalaca te je kao posljedica sve veća potreba za svećenicima i odvjetnicima. Poput Durkheima uviđa potrebu za dugotrajnim formalnim obrazovanjem kojim će se profesionalci jasno razlikovati od drugih. Weber smatra kako je ipak najizraženiji faktor razlikovanja profesija od ostalih zanimanja njihova društvena moć (Haralambos i Holborn, 2002; Sciulli prema Čavar, 2021, 82).

U svakodnevnom životu riječju profesionalac označavamo osobu koja kvalitetno obavlja svoj rad za koji može, ali ne mora biti novčano kompenzirana. Međutim, sociologija profesije definira kao zanimanja koja imaju neka zajednička obilježja kao što su dugotrajno obrazovanje, altruistično postupanje, postojanje zajedničkih udruga ili organizacija, visok društveni status i primanja itd. (Smerić, 2005; Reis Monteiro, 2015; Relja, Popović i Gutović, 2019; Gutović, Relja i Popović, 2020). Znanstveni pristup profesijama je specifičniji i podrazumijeva određeni način organizacije

posla. Prema Međunarodnoj organizaciji rada (ILO), profesije se razlikuju od drugih poslova prema razini vještina potrebnih za njihovo obavljanje. Neophodna je stručnost stečena specifičnim sveučilišnim obrazovanjem. Znanost, obrazovanje i školstvo neka su od područja, između ostalih, u kojima se razvijaju različite profesije (npr. zdravstvo i menadžment) (Relja, Popović i Gutović, 2019, 56).

Funkcionalistički pristup vidi ključnim za ulazak u profesiju akumuliranje znanja koje je primjenjivo na brojne probleme, ali uz djelovanje u korist društva. Održavanje navedenih osobina kontrolirano je od strane profesionalnih udruga i etičkog kodeksa, dok su moguće i kazne poput zabrane rada ili izbacivanja iz udruge uslijed nepridržavanja pravila i standarda. S druge strane, Weber smatra da profesionalne grupe djeluju izričito u svome interesu, tj. postižu kontrolu nad pojedinim dijelovima tržišta kojima kasnije upravljaju na način da sebi osiguravaju dobit. Ujedno ograničavaju pristup profesiji na temelju (pretjerano) visokih kvalifikacija i održavanjem broja profesionalaca kako bi potreba za njima bila što veća (Haralambos i Holborn prema Čavar, 2021, 82).

Funkcionalistički pristup je integrirao početne studije profesija pri čemu je cilj prikazati njihove temeljne značajke kako bi se objasnilo na koji način profesionalne grupe kreiraju podsustave. Moguće je izdvojiti četiri atributa koja čine profesiju unutar ove perspektive: 1. skup formalnog i apstraktnog znanja, formalno potvrđenog diplomom za koju je potrebno višegodišnje školovanje; 2. usmjerenost na altruistično pružanje usluga drugima (pomaganje drugima ima prednost nad vlastitom koristi); 3. samokontrola nad radom (strukovna udruženja i kodeksi); 4. visoki financijski prihodi i društveni status (Wilensky prema Carvalho, 2017, 61). Uz navedeno identificiran je i skup vrijednosti koje bi profesionalac trebao posjedovati. Profesionalac bi trebao biti emocionalno neutralan u svojem radu. Karakterizira ga univerzalizam, tj. njegov rad je usmjeren na dobrobit društva, a autoritet sveden samo na tehničke kvalifikacije (Parsons prema Carvalho, 2017, 61).

Tijekom 1960-ih godina javljaju se prve kritičke perspektive na dotadašnje tumačenje profesija. Dok s jedne strane Parsons profesije vidi kao pokretače modernosti zbog vrijednosti koje ih karakteriziraju (služe društvu), s druge strane kritičari smatraju kako dominacija, kontrola i isključivanje karakteriziraju profesije. Utjecaj marksističke škole vidljiv je u kritikama mnogih autora tog razdoblja. Tako, Johnson (1972) vidi specijalizaciju kao potencijalni razlog distanciranja proizvođača i potrošača. Freidson (1970) koristeći područje medicine obraća pažnju na aspekte

kontrole. Proces kojim zanimanje postaje profesija (profesionalizacija) postaje središnje pitanje istraživanja sociologije profesija. Iznese su brojne strategije od kojih je potrebno izdvojiti povezivanje rada sa znanstvenim radom; nužno je uz specijalizaciju zadatke povezati s potrebom za visokim kvalifikacijama, a samim time i identifikacijom znanstvenog znanja putem diploma koje služe kontroli profesija i zaštiti tržišta. Nemoguće je zanemariti moć u priči o profesijama, a Larson (1977) glavnu ulogu tu pripisuje državi zbog njezine uloge u obrazovanju i kreiranju monopola na znanju. Također, država i podržava, ali i kažnjava rad izvan okvira kontrole. S ovime se razrađuje i koncept društvenog zatvaranja unutar diskursa sociologije profesija. Koncept u svojim postavkama objašnjava način na koji profesionalne skupine pokušavaju ostvariti što veće prihode, kontrolirati pristup resursima i prilikama za određene skupine (vidjeti više u Carvalho, 2017, 61-62).

Još jedna poznata škola mišljenja u to vrijeme bio je Weberov pristup ili često nazivana neo-Weberov pristup. Također se može nazvati interakcionističkim pristupom, bez obzira na njegove različite intelektualne korijene i normativne pretpostavke. Neoweberijanski istraživači bili su zainteresirani za moć profesija i analizirali su društvo koristeći weberijanske koncepte kao što su društvena zatvorenost, autoritet, monopol, legitimitet i dominacija. Weberijanske analize ističu tržišne regulacije od strane profesija koje koriste autoritet, propise i znanje kako bi ostvarile monopol na tržištu (Pekola i dr., 2018, 124).

Dva su izvora kritika upućenih autorima perspektiva koje profesije tumače kroz pojmove monopola i dominacije. Prvi ukazuje kako se profesionalni projekt razvija neovisno o kontekstualnim aspektima. Dok izvor razlog poima profesiju kao homogeni entitet. Kao odgovor na kritike, Abbott razvija drukčiji pristup koji polazi od toga da je stručnost (apstraktni faktor) element razlikovanja u profesionalnoj skupini. Stručnost je rezultat formalnog obrazovanja te pokazatelj da je potreban fokus sociologije profesija na sustave kroz koje se akumulira znanje. Uvođenjem organizacijske dimenzije, Abbott proširuje svoju analizu. Profesije su u stalnom sukobu za nadležnost nad zadacima. Područje nadležnosti obuhvaća tri prakse: 1. dijagnoza (prikupljanje podataka i kategorizacija problema); 2. liječenje (prikupljanje rješenja); 3. zaključivanje (spoj prve i druge prakse). Ovakav teorijski pristup se zasniva na pretpostavci da društvena stvarnost nije statična, već dinamična (Carvalho, 2017, 62-63).

Kao što je moguće primijetiti kroz povijest sociološkog proučavanja profesija, različiti

autori su se oslanjali na različite teorijske utjecaje što je možda i doprinijelo razvoju društva, zanimanja i profesija. Međutim, kombiniranje različitih teorijskih utjecaja može imati najveći doprinos unutar proučavanja profesija. Kombiniranjem različitih teorijskih utjecaja, koji imaju i neke sličnosti kada se detaljnije pogleda u njihove osnovne pretpostavke, može se doći do novih uvida i teorija koje će obuhvatiti različita gledišta i izvući ono najznačajnije iz njih (Adams, 2014, 7-8).

Povijesni i društveni uvjeti imaju vrlo važnu ulogu prilikom procesa profesionalizacije nekog zanimanja. Ista profesija se u različitim društvenim i povijesnim okvirima mogla razviti na više različitih načina. Profesionalizacija se može odvijati kao „profesionalizacija iznutra“ pomoću kulture koju su stvorili sami profesionalci ili na drugi način kao „profesionalizacija odozgo“ gdje se ukazuje na intervenciju prije svega države pa i nekih drugih vanjskih silnica prilikom razvoja profesije (McClelland prema Buyruk, 2014, 1711).

Nakon što je dugi niz godina u sociologiji profesije bila zanemarena varijabla roda ona se konačno počinje analizirati. U nekim organizacijama žene doživljavaju razne načine isključivanja. Međutim, javlja se i reakcija od strane žena koje zahtijevaju uključivanje na važne radne položaje. Osnovno pitanje ove faze istraživanja od 1990-tih nadalje je potencijalna kriza profesija kojima prijete gubitak autoriteta, vjerodostojnosti i monopola. Pitanje je postalo aktualno i relevantno zbog promjena u ulozi države i utjecaja javnog menadžmenta na profesije. Dolazi do rasprave koja traži načine na koji profesije mogu održati kontrolu nad svojim radom ili će u suprotnom kontrola biti prepuštena društvu i državi. Danas se i neka druga područja znanosti počinju baviti pitanjem profesija što dovodi do prestanka dominantnog utjecaja sociologije u njihovom promišljanju i jačanja pluralizma. Novi pristupi teže proučavanju profesija kao institucija i njihovih uloga u institucionalnim promjenama (vidjeti više u Carvalho, 2017, 63-64).

Kroz predočene četiri faze razvoja sociologije profesija može se uočiti preusmjeravanje fokusa s „profesionalnog“ na profesionalizaciju i profesionalizam. Iako postoje razlike u teorijskim pristupima moguće je primijetiti i zajedničke postavke. Postoji univerzalno prepoznavanje uloge znanja u profesijama te pretpostavka važnosti suradnje unutar grupa. Usprkos razlikama među profesijama prisutna je zajednička želja za postizanjem statusa određene grupe u odnosu na druge. Tendencija je da se teorije baziraju na empirijskim istraživanjima profesija koje su univerzalno prepoznate (Carvalho, 2017, 64).

Prema Turneru i Hodgeu obilježja profesije je moguće rasporediti kroz četiri razine. Prva

razina podrazumijeva razvijenost i utemeljenost na određenim skupovima teorijskih znanja. Za primjer se može uzeti medicina koja svoju bazu pronalazi u kemiji i biologiji. Druga razina tumači monopol koji profesije posjeduju nad obavljanjem posla. Ukoliko država priznaje monopol određene profesije onda se za nju može reći da je priznata. Treća razina je prepoznatljivost u javnosti; važniji je stupanj formalnog obrazovanja od rada koji osoba obavlja. Četvrta razina govori o razini organiziranosti profesije, a ovisi o organiziranosti institucija koje su zadužene za formalno obrazovanje, organiziranosti profesionalnih udruga te tipovima organizacija gdje se profesionalci na kraju zapošljavaju. Moguće je razmatrati i njihovu međusobnu suradnju. Šporer ovdje uvodi još jednu razinu, a to je razina profesionalne etike kojom raspolažu profesionalci (Šporer prema Petričević, 2011, 17-18).

Navedene razine jasno sugeriraju kako se profesije mogu procjenjivati u odnosu na intenzitet prisustva spomenutih faktora. To nam pruža i način za međusobnu usporedbu profesija. Upravo zbog tih usporedbi u sociologiji se javlja rasprava o profesijama i polu-profesijama. Polu-profesije bi karakterizirala niža razvijenost prethodno spomenutih faktora. Nije problem zaključiti da sve profesije nisu na istom stupnju razvijenosti u pojedinim društvima. Negdje su na zavidnom nivou dok su u drugim društvima na nivou polu-profesija. Više je čimbenika koji određuju na kojem će stupnju biti neka profesija. Bitni čimbenici su društveno ustrojstvo, pojedinci koji predstavljaju profesiju, vremenski period razvoja određene profesije te tretman društva prema profesiji (Čulig, 1999, 21).

Pitanje koje se postavlja je kako razlikovati zanimanje od profesije. Termin „zanimanje“ bi opisivao aktivnost ili relativno ustaljeni rad s ciljem ostvarivanja prihoda za život. S druge strane, termin „profesija“ obuhvaća zanimanja koja donose visoke prihode, cijenjen društveni status te su specijalizirana, a uzor pronalaze u medicini i pravu koji su „učena zanimanja“ (Reis Monteiro, 2015, 49). Adekvatan način razlikovanja predstavlja korištenje elemenata pet razina navedenih ranije u tekstu. Utemeljenost na teorijskom znanju i tehnikama je odlika profesije koja je razlikuje od zanimanja. Zanimanje može postati profesijom tek kada krene temeljiti svoj rad na opsežnim teorijskim okvirima. Autori za primjer uzimaju medicinu te napominju kako je u prošlosti brijač obavljao kirurške zadatke dok se kirurgija nije počela temeljiti na kemiji, biologiji i fiziologiji. Teorijski okvir pretvara obične radne rutine u promišljanja o načinu rješavanja složenijih zadataka i situacija (Šporer i Županov, 1984, 16; Smerić, 2005).

Država mora određenoj profesiji pružiti monopol nad svojim radom kako bi se za profesiju moglo reći da je institucionalizirana. Institucionalizacija profesiji donosi moć reakcije na neovlašteno obavljanje nekog rada. Prva dimenzija neovlaštenog djelovanja je ukoliko pojedinac ne posjeduje nužne formalne kvalifikacije koje se zahtijevaju, a druga dimenzija je ukoliko pojedinac ne poštuje etički kodeks. Država ovime naravno pruža i veći autoritet profesiji (Šporer i Županov, 1984, 18).

Također, vrlo je važno da je profesija društveno priznata kao stručna za neko područje te ukoliko je to moguće da od države dobije priznanje da ima monopol nad cijelim ili barem dijelom znanja i obavljanja određenog posla. U idealnoj situaciji određena bi profesija bi isključivo sama mogla obavljati određeni posao (Čulig, 1999, 22).

Autonomija je sastavnica profesionalizma koja označava individualno područje donošenja odluka za postizanje svojih ciljeva i kontrolu situacija koje se odnose na profesionalca. Autonomija ne služi samo kao način ograničavanja pritiska na profesionalce, već i kao sredstvo jačanja u osobnom i grupnom profesionalnom smislu (Friedman prema Demirkasimoğlu, 2010, 2048).

Kod upoznavanja drugih ljudi jedno od prvih pitanja koje postavljamo tiče se posla kojeg obavljaju. Informacija o nečijem zanimanju jako dobro opisuje pojedinca, što radi, kakvo obrazovanje posjeduje, njegov položaj u društvu i očekivano ponašanje. Riječ je o društvenom fenomenu javne prepoznatljivosti neke profesije ili zanimanja. „Kolektivna predodžba“ kako Durkheim naziva ovaj fenomen služi pojedincima da jednostavnije lociraju, primijete i stvore stavove prema ljudima i događajima. U idealnim predodžbama profesija su sadržani i elementi koji možda nisu toliko važni, kao što su odjeća, obuća i alat kojima se profesionalci koriste. Liječnici za primjer nose bijele kute i imaju stetoskope. Stupanj javne prepoznatljivosti različitih profesija varira. Često zna biti determiniran činjenicom tko koristi usluge određene profesije. Tako je profesija liječnika lako prepoznatljiva jer su njihove usluge svima potrebne dok s druge strane ne trebaju svi usluge sociologa pa je tako i stupanj njihove javne prepoznatljivosti niži (Šporer i Županov, 1984, 26; Čulig, 1999).

Razina organiziranosti određene profesije se može ocijeniti kroz tri faktora: 1. organiziranost institucija za formalno obrazovanje; 2. vrste organizacija u kojima se zapošljavaju profesionalci; 3. organiziranost profesionalnih udruga. Prvi faktor se ocjenjuje prema stupnjevima obrazovanja koje visokoobrazovna ustanova nudi. Samo trajanje obrazovnog programa direktno utječe na autoritet profesije. Profesije se razlikuju po tome u kojim se sve sektorima moguće zaposliti (npr. sociolog:

obrazovne institucije, javne udruge, instituti i mediji) (Šporer i Županov, 1984, 28). Neki autori smatraju kako je profesionalno udruživanje važno u procesu profesionalizacije. Neke od najstarijih profesija su zapravo one koje su prve imale organizirana profesionalna udruženja (Caplow prema Šporer i Županov, 1984, 29).

Profesionalna etika ima nekoliko svrha. To je usvojeni normativni okvir od strane profesije na nacionalnoj ili međunarodnoj razini, kojim se javno izražavaju temeljne vrijednosti i profesionalne odgovornosti. Može biti puka izjava koja ima moralnu vrijednost ili može biti pravno provediv kodeks s manje ili više razrađenom strukturom i sadržajem (Reis Monteiro, 2015, 70).

Profesionalna etika je skup vrijednosti, normi i pravila kojima bi se tijekom obavljanja svojeg rada trebali voditi profesionalci. Ona je dijelom formalna, a dijelom neformalna. Formalna etika se očituje uglavnom u pisanom etičkom kodeksu kojem profesionalci prisežu na početku karijere. Neformalna ne posjeduje zapisani etički kodeks, ali je jednako važna pogotovo jer obuhvaća mnogo šire aspekte. Profesionalna etika zagovara na prvom mjestu upotrebu formalnog, teorijskog znanja za korist cjelokupnog društva (altruizam). Drugi aspekt profesionalne etike je da se svi profesionalci moraju držati znanstvenih postignuća u svome radu bez obzira na vanjske pritiske. I naposljetku propisuje način ponašanja u formalnim odnosima profesionalac – klijent. Ne treba zanemariti ni etiku među kolegama, pri čemu je vrlo važna kolegijalnost i suradnja. Međusobnim pomaganjem i širenjem teorijskih okvira ujedno se pomaže i razvoj profesije (Šporer i Županov, 1984, 32).

3. OBIJEŽJA NASTAVNIČKE PROFESIJE

Svrstavanje nastavnika u područje profesije ili polu-profesije zahtijeva odgovor na pitanje zadovoljavaju li nastavnici sve kriterije koji karakteriziraju profesiju i koje se inače pripisuje profesionalcima. Sociološki pristup često se temelji na usporedbi potencijalnih profesija s medicinom i pravom kao najstarijim i arhetipskim profesijama (Demirkasimoğlu, 2010, 2049). Nastavnici zahtijevaju status profesionalaca, međutim uglavnom ne mogu postići potpuno priznavanje tog statusa zbog nemogućnosti ostvarivanja potpune autonomije nad svojim radom koji je često pod vanjskom kontrolom. Nastavnici su nadzirani od strane administratora unutar javnog sektora sa svrhom ostvarivanja učinaka i ciljeva koji su prethodno postavljeni pred njih (Leiter prema Demirkasimoğlu, 2010, 2049).

Evetts (2009) definira razvoj profesionalizma na temelju dva idealna tipa: “organizirani profesionalizam” (profesionalizacija odozgo) i “profesionalni profesionalizam” (profesionalizacija iznutra). Organizirani profesionalizam donosi povećanu standardizaciju u postupcima i praksi, kao i u mjerljivosti učinka i vanjskih aranžmana. Profesionalni profesionalizam, međutim, ističe autonomiju temeljenu na solidarnosti među kolegama i situaciju u kojoj zaposlenici imaju autoritet i kontrolu posla koji su olakšani u skladu s etičkim načelima koje osiguravaju stručni instituti i ustanove“ (Evetts prema Buyruk, 2014, 1711). Kada procjenjujemo ove razlike povezane s profesionalizacijom u kontekstu rada nastavnika, može se reći da kao profesija koja se u mnogim zemljama razvija u sjeni države, poučavanje se može definirati kao "organizirani profesionalizam" ili McClellandovom terminologijom „profesionalizacija odozgo“ (Buyruk, 2014, 1711).

Rad nastavnika se često označava terminom „polu-profesije“ jer posjeduje neke od značajki tipičnih profesija. Vlada kroz politike i zakone zapravo kontrolira aspekte rada i karijere nastavnika. Postavljaju se zahtjevi za kvalifikacijama i cjeloživotnim obrazovanjem, određuje se pedagogija odnosno način na koji nastavnici poučavaju, sadržaj kojeg poučavaju i na kraju organizacija koja oblikuje i kontrolira poučavanje. Sve navedeno je određeno od strane javne vlasti, a ne nastavnika (Bascia, 2009, 482).

Pitanje odnosa između države i nastavnika čini središnji element u procesu profesionalizacije. Larson (1977) smatra da profesije čine vezu između države i primjene određenih specijaliziranih znanja u civilnom društvu. Međutim, u slučaju nastave ti su odnosi još bliži, do te mjere da se povijest nastavničkog posla može ispričati iz perspektive analize odnosa kojeg su nastavnici imali

s državom. Neovisno o statusu koji im je dodijeljen u različitim zemljama (državni službenik, ugovorni radnik itd.), ova relacija ostaje ključna za razumijevanje prošlih i sadašnjih načina na koje je nastavnništvo organizirano kao profesija. U većini europskih zemalja, ovaj se poziv javlja pred kraj 18. stoljeća zbog dubokih promjena u načinu organizacije društvenog i gospodarskog života. Država je stvorila uvjete koji su bili pogodni za pojavu profesionalne skupine posvećene podučavanju kao svojoj primarnoj djelatnosti (Nóvoa, 2000, 2).

Hargreaves proces profesionalizacije povijesno dijeli u četiri razdoblja: 1. pred-profesionalno razdoblje; 2. razdoblje autonomnog profesionalca; 3. razdoblje kolegijalnog profesionalca; 4. post-profesionalno ili postmoderno razdoblje. Poučavanje u pred-profesionalnom razdoblju je kao i danas bilo zahtjevan posao, međutim ne baš tako tehnički izazovan. Nastavnici nisu imali jednostavan zadatak u poučavanju sadržaja uz oskudne resurse u učionicama s često neaktivnim i ponekad neprimjerenim ponašanjima učenika (Hargreaves, 2000, 153). Javno obrazovanje tog vremena se razvilo kao odraz tvorničkog sustava, odnosno kao masovno obrazovanje. Velike skupine učenika podijeljenih u razrede poučavane su putem standardiziranih nastavnih programa. Standardizirani nastavni programi i metode bili su zasnovani na predavanju uz vođenje bilješki, repetitivnosti te pitanjima i reproducirajućim odgovorima (Cuban prema Hargreaves, 2000, 154). Ovakve metode omogućavale su nastavnicima rad s velikim grupama relativno nezainteresiranih učenika te postizanje temeljnih ciljeva kao što su održavanje pažnje, pokrivenost sadržaja, postizanje motivacije i određenog stupnja majstorstva (Hargreaves, 2000, 154).

Razdoblje autonomnog profesionalca je donijelo mnoge promjene za nastavnike. Njihov profesionalni položaj i društveni status znatno su poboljšani u odnosu na prethodno razdoblje. Primjerice, kanadski i britanski nastavnici ostvarili su značajna povećanja u prihodima. Također, obrazovanje nastavnika sve više se implementira u sveučilišta, a poučavanje se približava statusu profesije (Labaree prema Hargreaves, 2000, 158). U Engleskoj i Walesu nastavnici postižu visok stupanj autonomije u razvoju nastavnih planova i programa posebice kod predmeta koji su bili pod ograničenjima vanjskih ispita (Hargreaves, 2000, 158). Ovo je razdoblje poznato po međunarodnoj svemirskoj utrci pa tako i ulaganjima u razvoj znanosti i tehnologije. Vlade i razne zaklade ulažu velike novčane iznose u ambiciozne projekte i kurikulume koji su razvijeni od strane stručnjaka iz različitih područja. Ulaganja su potakla škole i nastavnike da također krenu u razvijanje projekata i novih pristupa poučavanju. Projekti su često bili prihvaćani formalno, međutim njihova

provedba u nastavi ili institucionalizacija u rutinu nastavničke profesije nije bila izrazito uspješna (Fullan prema Hargreaves, 2000, 158). Kako je vrijeme prolazilo mnogi nastavnici dobili su veće materijalne nagrade, višu razinu povjerenja i profesionalne sigurnosti u zamjenu za ostvarivanje ciljeva postavljenih od strane države (Helsby i McCulloch prema Hargreaves, 2000, 159).

U razdoblju kolegijalnog profesionalca tijekom 1980-tih autonomija individualnih nastavnika postaje neodrživa. Dolazi do promjena u društvu pa tako i u njihovom radu. Nastavnici se suočavaju s problemom poučavanja koristeći nove pristupe kojima oni sami nisu bili poučavani (McLaughlin prema Hargreaves, 2000, 162). Mnogi se nastavnici zahvaćeni reformama i promjenama odlučuju na suradnju s kolegama kako bi usmjerili resurse te ostvarili sve ciljeve postavljene pred njih. Izazov s kojim se suočavaju vlade je kako izgraditi profesionalne organizacije nastavnika koje će koristiti uvide nastavnika i učenika (Hargreaves, 2000, 166).

Na prijelazu u 21. stoljeće dolazi do daljnjih promjena koje sugeriraju da profesionalizam i nastavnici ulaze u postmoderne etapu. Navedena etapa donosi nestabilnost i nesigurnost pri čemu se nastavnici moraju izboriti za svoj status. Postmoderne profesionalizam koji je otvoren, inkluzivan i demokratski nastat će samo kao svjesni društveni pokret u kojem će predani i vrijedni nastavnici zajedno raditi na realizaciji. Pojedini autori smatraju kako će postmoderna dovesti do smanjenja ili napuštanja profesionalizma nastavnika (Hargreaves, 2000, 167). Vlade prihvaćaju tržišna načela prema kojima se škole racionaliziraju i čine ekonomski učinkovitima. Najaktualnija su stavka nastavnici i njihove plaće koji postaju glavna meta tržištu. Nastavnici se oslabljuju zakonskim promjenama kroz uvjete članstva u sindikatima, ograničava se nastavnička autonomija, centraliziraju se nastavni planovi i programi te dolazi do općenitog snižavanja statusa nastavnika. Posljedica svih spomenutih faktora je vraćanje nastavnika u deprofesionalizirani status (Ball prema Hargreaves, 2000, 168).

Profesionalni i društveni status nastavnika nije izrazito prestižan. Na ovaj se posao općenito gleda kao na lako dostupno zanimanje, odnosno bez zahtjevnih kriterija selekcije, obrazovanja i ocjenjivanja. Općenito, nije dobro plaćen u usporedbi s drugim profesijama. Autonomija je ograničena jedinstvenom političkom dimenzijom. Na to utječe i rodna dimenzija odnosno činjenica da se nastavnički posao smatra uglavnom ženskim poslom. Njegovi najizravniji „klijenti” su maloljetnici. U pravilu, nastavnici nemaju stimulativne izgleda za profesionalni napredak (Reis Monteiro, 2015, 63)

Unutar svakodnevnog diskursa, pojmove poput prestiža, poštovanja i statusa koristi se naizmjenično. Hargreaves (2009: 217) definira prestiž kao utjecaj, ugled i poštovanje koji proizlaze iz osobina i postignuća pojedinca dok s druge strane status definira kao formalniji položaj u društvu (Hargreaves, 2009, 217). Turner u definiranju statusa preuzima Weberove pojmove statusnih skupina te na temelju toga definira status kao skup sociopolitičkih zahtjeva prema društvu koji daje pojedincu ili sociološkoj skupini određene privilegije i benefite te ih na taj način izdvaja od drugih pojedinaca ili skupina. S druge strane postoji i subjektivni konstrukt statusa koji je prepoznatljiv u američkom društvu, a označava samopercepciju statusa ili prestiža pojedinca (Turner prema Hargreaves, 2009, 218).

Hoyle, autor koji se bavi statusom i profesionalizacijom nastavnika, zalaže se za usvajanje terminologije koja priznaje prestiž, status i poštovanje kao posebne komponente društvenog položaja nastavnika. Prestiž zanimanja za njega je percepcija javnosti o relativnom položaju zanimanja u društvenoj hijerarhiji. Status zanimanja bi označavala kategorija u koju skupine poput političara i znanstvenika svrstavaju zanimanje. Naposljetku, moguće je govoriti o poštovanju prema zanimanju koje se očituje putem stavova javnosti o osobnim kvalitetama pojedinaca koje doprinose njihovom zanimanju (Hoyle prema Hargreaves, 2009, 218).

Iako postoje promjenjivi čimbenici koji djeluju unutar regija, neki opći uzroci opadanja profesionalnog statusa nastavnika su javno percipirani neuspjeh vlada u učinkovitoj interakciji s nastavnicima kako bi uspostavili odgovarajuće obrazovne politike i osigurali sredstva za njihovu provedbu. Smanjuju se financijska sredstva usmjerena na obrazovanje, a prisutno je i zanemarivanje nastavnika u promicanju njihovog statusa i profesionalizma u vremenima ekonomske štednje. Uobičajeno je prisutno mišljenje kako su glavna preokupacija nastavnika njihove plaće i naknade, unatoč tome što ne uspijevaju pružiti obrazovni ishod kojeg se smatra zadovoljavajućim, što privlači široku javnu kritiku na štetu njihovog profesionalnog statusa (Reis Monteiro, 2015, 63).

OECD je 2005. godine proveo istraživanje na uzorku od 25 zemalja o zapošljavanju i zadržavanju učinkovitih nastavnika. Uočena je izrazita zabrinutost kako se položaj nastavnika snižava tijekom vremena, ali je istaknuta i daljnja prisutnost njihovog visokog društvenog položaja. OECD je identificirao poboljšanje uvjeta izvođenja nastave kao najvažniji prioritet u svojem političkom djelovanju. Koristeći međunarodno prepoznatljive istraživačke ljestvice, Hoyle zaključuje kako je status nastavnika dosljedan tijekom vremena i relativno visok u usporedbi s

drugim zanimanjima. Rezultati o nastavnicima u komparaciji s drugim javnim službama poput medicinskih sestara i policije su visoki dok su ipak i dalje niži od statusa kojeg uživaju liječnici, pravnici i arhitekti (Hoyle prema Hargreaves, 2009, 219).

Higginson ukazuje na veliki pad prestižnosti nastavničkog rada kojega se nekada smatralo „plemenitom“ profesijom. Faktori koje vidi kao uzrok takvog pada u prestižu su zapošljavanje nedovoljno kvalificiranih nastavnika u zemljama u tranziciji, ali i ruralnim područjima razvijenih zemalja gdje su vlasti često prisiljene zaposliti nastavnike slabijih kvalifikacija kako bi se uopće mogla otvoriti škola (Higginson prema Hargreaves, 2009, 220).

Politička tranzicija i nestabilnost su također neke od stavki koje doprinose snižavanju statusa nastavnika. U istočnoj Europi, na Kavkazu i u središnjoj Aziji nastavnici imaju vrlo niske plaće pa je tako u Rusiji trećina njih donedavno živjela ili živi tek iznad razine preživljavanja, dok je u Poljskoj prosječna plaća nastavnika doživjela pad od 66,7 % u odnosu na 1989. godinu. Prestiž različitih skupina nastavnika oscilira također unutar pojedinih zemalja. Prema međunarodnoj SIOPS ljestvici, nastavnici u osnovnim školama imaju niži prestiž od nastavnika u srednjim školama iako potencijalno imaju iste kvalifikacije i plaće. U SAD-u i Engleskoj putem ispitivanja javnog mnijenja uočen je visoki prestiž ovog zanimanja, međutim, isti nije usklađen sa subjektivnim statusom. U Velikoj Britaniji je MORI (*Market & Opinion Research International*) 2007. godine ustanovio kako je 96 % stanovništva zadovoljno radom kojeg obavljaju nastavnici. Također, nastavnici su na vrhu takvog popisa zanimanja od 1999. godine. Primjerice, MORI je 2005. godine pokazao kako su nastavnici (88 %) druga profesija kojoj se najviše vjeruje odmah iza liječnika (90%) (Hargreaves, 2009, 221).

Profesionalcima se smatraju osobe koje su stručne u svom području rada te imaju visoku razinu autoriteta. Profesionalni autoritet označava visoku razinu samoupravljanja i kontrole u rukama onih koji najbolje poznaju posao i koji su mu najbliže (profesionalci). Profesije imaju značajnu kontrolu nad planom i programom rada, upisima i akreditacijom škola za stručno osposobljavanje, pa tako i u biranju svojih budućih kolega. Često se ta kontrola može provoditi putem profesionalnih organizacija (Ingersoll i Collins, 2018, 207).

Profesionalci trebaju imati monopol nad znanjem koje je potrebno kako bi se nekoga smatralo profesionalcem. To znači da profesionalci znaju neke vrlo korisne stvari koje su općenito nepoznate neprofesionalcima i da se ono što profesionalci znaju može steći samo kroz opsežnu specijaliziranu

obuku, obično na sveučilištu. Čini se kako dvije vrste znanja nastavnika odgovaraju zahtjevima profesionalizma: znanja iz specifičnih predmeta i pedagoška znanja. Znanje o poučavanom predmetu (poznavanje određenog kurikularnog područja poput matematike, geografije ili književnosti) i pedagoško znanje (znanje o tome kako poučavati i srodno praktično znanje koje pomaže olakšati učenje, kao što je upravljanje razredom) vrlo su sporna kao područja isključivog specijaliziranog znanja. Ekskluzivnost nastavnikova znanja o poučavanim predmetima potkopava činjenica kako su, tijekom vlastitog školovanja, gotovo svi odrasli usvojili mnogo od onoga što se sada uči u školama (Maxwell, 2021, 3-4).

Uz formalnu obuku i pripremu koju prolaze nastavnici, profesionalni rad zahtjeva i novu vrstu obuke koja počinje prilikom zaposlenja. Iako već tada ima licencu i sve što mu je formalno potrebno za početak rada, nastavnik nije zapravo u potpunosti spreman za obavljanje posla. Nova (cjeloživotna) obuka služi kako bi se povećala razina znanja i vještina koje su stečene prilikom formalnog dijela obuke. U tome cilju i programi su prilagođeni novoj radnoj okolini, socijaliziranju s profesionalnim normama, upoznavanju s konkretnim situacijama s kojima će se polaznici suočavati u budućnosti te naposljetku i selekciji kandidata s višom razinom znanja i vještina (Ingersoll i Collins, 2018, 203).

Uz formalnu obuku i uvođenje u posao, zahtijevaju se kontinuirani rad i obrazovanje tijekom cijele karijere. Profesionalci moraju cjeloživotno ažurirati svoje vještine i znanja u skladu s razvojem struke i tehnologije. Različite udruge i organizacije tada stupaju na scenu organizirajući brojne radionice, konferencije, seminare te slična događanja na kojima njihovi članovi unaprjeđuju znanja i vještine. Uistinu profesionalizirano radno okruženje će organizirati manifestacije povezane s cjeloživotnim obrazovanjem ili pružati financijsku ili neku drugu vrstu podrške kako bi doprinijeli karijernom razvoju svojih zaposlenika (Ingersoll i Collins, 2018, 205).

Kako bi se osigurala što kvalitetnija nastava, ali i smanjio broj nastavnika koji napuštaju nastavnički posao potrebna je vanjska potpora u ranijim fazama njihove karijere. Velika većina europskih zemalja ima osmišljeno uvođenje u profesiju nastavnika koji počinju s radom u trajanju od godinu dana koje je obvezno. Međutim, unatoč zakonima koji propisuju uvođenje u posao, podaci pokazuju kako je i dalje nizak broj nastavnika koji sudjeluju u takvim programima. Rezultati TALIS-a iz 2018. pokazuju kako je unutar EU 43,6 % učitelja i nastavnika sudjelovalo u srodnim aktivnostima tijekom prvog zaposlenja. Postoji mnogo načina na koje se uvođenje može odraditi,

a dva najčešća su mentorstvo i aktivnosti stručnog usavršavanja (Europska komisija, EACEA i Eurydice, 2021, 17-18).

Özoğlu i suradnici su identificirali nekolicinu faktora koji imaju utjecaj na jačanje nastavničke profesije. Kao prvi faktor navode primanja odnosno ekonomski faktor prema kojem bi veća primanja obilježavala veći status profesije. Drugi faktor je dugotrajnost obrazovanja, pri čemu duže trajanje obrazovanja povećava također status profesije. Treći faktor su uvjeti rada i autonomija koju uživaju profesionalci. Četvrti faktor je interes medija za određenu profesiju i način portretiranja profesije u medijima. Konačno, kao peti faktor navode razvoj standarda profesionalizacije, tj. identifikaciju faktora za priznavanje ili degradaciju nastavničke profesije u određenom društvenom kontekstu (Özoğlu i sur. prema Ünsal, Ağçam i Korkmaz, 2017, 875).

4. METODOLOŠKI I EMPIRIJSKI ASPEKTI ISTRAŽIVANJA

Temeljni cilj ovoga istraživanja bio je ispitati stavove i percepcije javnosti o nastavnicima u osnovnim školama i nastavničkoj profesiji općenito kroz funkcionalistički pristup profesijama.

Uz temeljni cilj postavljeni su sljedeći posebni ciljevi istraživanja:

1. sagledati povezanost roditeljstva djeteta u osnovnoj školi kao značajke ispitanika i općenitog mišljenja o nastavnicima u osnovnim školama;
2. uvidjeti postoji li povezanost između obrazovanja ispitanika i njihovih stavova o nastavnicima u osnovnim školama;
3. ispitati stavove samih nastavnika o nastavničkoj profesiji.

U skladu s ciljevima istraživanja, postavljene su sljedeće hipoteze:

H1: Roditelji djece u osnovnoj školi imaju pozitivnije stavove o nastavnicima u osnovnim školama od ostalih ispitanika.

H2: Sudionici s višom razinom obrazovanja imaju pozitivnije stavove o nastavnicima u osnovnim školama od ostalih ispitanika.

H3: Nastavnici imaju pozitivnije stavove prema nastavnicima u osnovnim školama od ostalih ispitanika.

U istraživanju je korištena anketa kao istraživačka metoda koja se provodila putem online obrasca, a kao mjerni instrument korišten je anketni upitnik. Istraživanje je provedeno tijekom kolovoza 2023. godine na slučajnom uzorku od 200 ispitanika (N=200). Ispitanici su punoljetni građani Splita. U istraživanju su sudjelovala 103 muškarca (51,5 %) i 97 žena (48,5 %). Među ispitanicima je bilo 58 roditelja djece u osnovnoj školi i 39 nastavnika zaposlenih u osnovnim školama.

5. REZULTATI I RASPRAVA

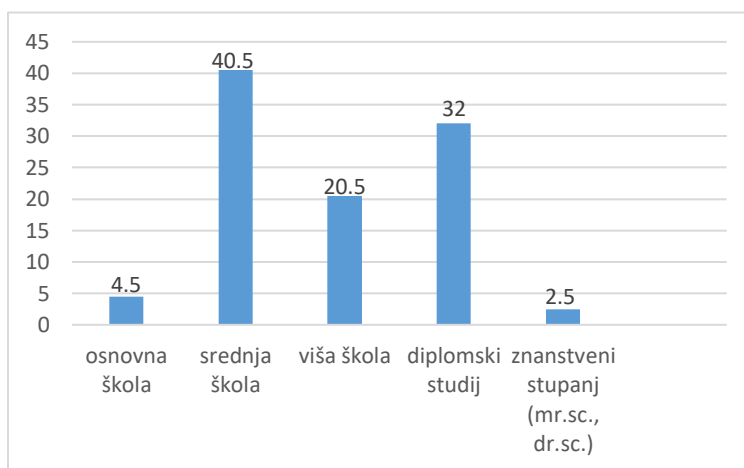
U istraživanju je sudjelovao podjednak broj žena (48,5 %) i muškaraca (51,5 %) (vidjeti Tablični prikaz 1). Ispitanici su zastupljeni unutar pet dobnih skupina. Najzastupljeniju skupinu čine sudionici od 45 do 57 godina starosti (36 %). Druga po zastupljenosti je skupina od 18 do 30 godina starosti (30,5 %). Slijede skupine od 31 do 44 godine starosti (20 %) i 58 do 70 godina starosti (12,5 %). Najslabije zastupljena sa samo 2 sudionika (1 %) je dobna skupina od 71 ili više godina starosti (vidjeti Tablični prikaz 8).

Tablični prikaz 1. Spol

Spol	f	%
Muški	103	51,5
Ženski	97	48,5
Ukupno	200	100

Prema razini obrazovanja, najzastupljeniji su ispitanici sa završenom srednjom školom (40,5 %). Slijede ispitanici sa završenim diplomskim studijem (32 %) i višom školom (20,5 %). Najmanji udio ispitanika ima završenu osnovnu školu (4,5 %) i znanstveni stupanj (2,5 %) (vidjeti Grafički prikaz 1).

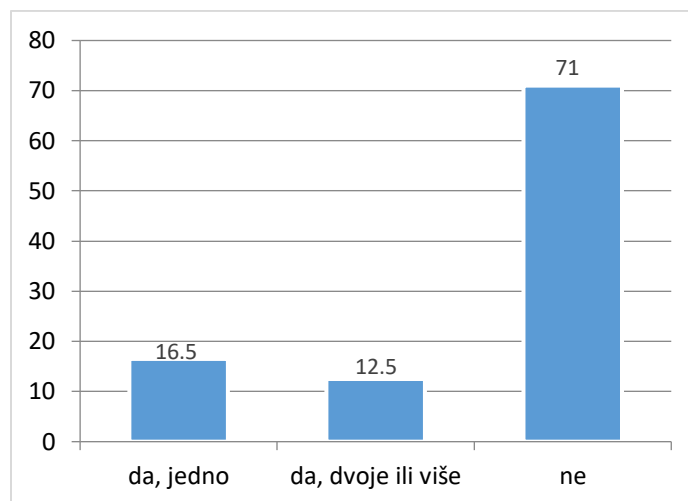
Grafički prikaz 1. Razina obrazovanja (%)

Polovina ispitanika je u braku (50,5 %), dok je gotovo četvrtina samaca/-kinja (23,5 %). Njih 13,5 % nije u braku, ali je u vezi dok samo 3,5 % živi u izvanbračnoj zajednici. Razvedenih je 7 % ispitanika, a udovaca/udovica 2 % (vidjeti Tablični prikaz 11). Najveći postotak sudionika

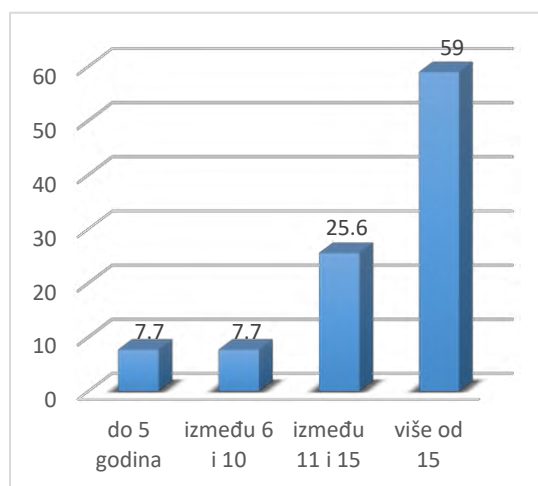
nema djecu koja pohađaju osnovnu školu (71 %). Šestina ispitanika (16,5 %) ima jedno dijete koje pohađa osnovnu školu, a njih 12,5 % ima dvoje ili više djece koji pohađaju osnovnu školu (vidjeti Grafički prikaz 2).

Grafički prikaz 2. Djeca koja pohađaju osnovnu školu (%)

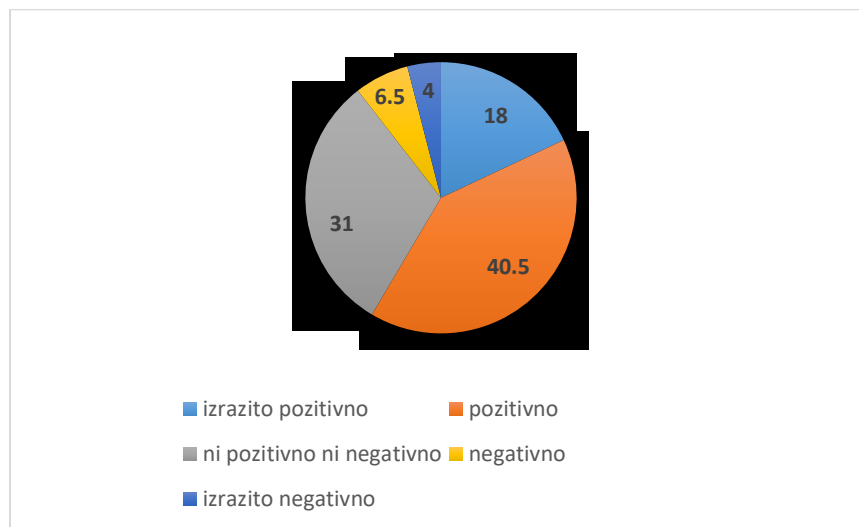
Najveći postotak sudionika nije zaposlen u osnovnoj školi (80,5 %), za razliku od gotovo petine njih koji su zaposleni u takvim organizacijama (19,5 %) (vidjeti Tablični prikaz 13). Prema radnome iskustvu onih u osnovnoj školi, nešto više od polovine (59 %) taj posao obavlja 15 ili više godina. Slijedi 25,6 % ispitanika koji taj posao obavljaju između 11 i 15 godina, dok je podjednak broj onih (7,7 %) koji posao u osnovnoj školi obavljaju do 5 godina i između 6 i 10 godina (vidjeti Grafički prikaz 3).

Grafički prikaz 3. Trajanje zaposlenja u osnovnoj školi (%)

Slijedeće pitanje se odnosilo na općenito mišljenje ispitanika o nastavnicima u osnovnim školama. Najveći ih postotak (40,5 %) ima pozitivno mišljenje, a slijede oni s niti pozitivnim niti negativnim mišljenjem (31 %). Izrazito pozitivno mišljenje o nastavnicima ima 18 % ispitanika, a najmanji je postotak onih s negativnim (6,5 %) i izrazito negativnim mišljenjem (4 %) o nastavnicima u osnovnim školama (vidjeti Grafički prikaz 4).

Grafički prikaz 4. Općenito mišljenje o nastavnicima u osnovnim školama (%)

Ispitanicima je ponuđena skala od 15 stavki gdje su trebali odlučiti u kojoj se mjeri slažu s ponuđenim tvrdnjama koje se tiču obrazovanja odnosno osposobljenosti nastavnika u osnovnim školama (vidjeti Tablični prikaz 2). Korištena je Likertova ljestvica od pet stupnjeva u rasponu od 1 – uopće se ne slažem do 5 – u potpunosti se slažem.

Tablični prikaz 2. Mišljenje o obrazovanju (osposobljenosti) nastavnika

Obrazovanje (osposobljenost) nastavnika	Uopće se ne slažem (1)		Ne slažem se (2)		Niti se slažem niti se ne slažem (3)		Slažem se (4)		U potpunosti se slažem (5)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Primjereno sveučilišno obrazovanje	11	5,5	25	12,5	53	26,5	82	41	29	14,5
Prilike za profesionalno usavršavanje (radionice i sl.)	10	5	33	16,5	63	31,5	68	34	26	13
Osnovne škole potiču usavršavanje svojih nastavnika	18	9	45	22,5	70	35	47	23,5	20	10
Timski rad u školi	12	6	34	17	76	38	52	26	26	13
Upravljanje školom (strateško planiranje, organizacija)	14	7	44	22	72	36	57	28,5	13	6,5
Preuzimanje pozicije ravnatelja	24	12	50	25	75	37,5	39	19,5	12	6
Osmišljavanje projekta i projektni menadžment	23	11,5	50	25	66	33	46	21,5	15	7,5
Rad s djecom s teškoćama u razvoju	24	12	54	27	64	32	41	20,5	17	8,5
Rad s darovitom djecom	20	10	49	24,5	54	27	61	30,5	16	8
Korištenje informacijske tehnologije	15	7,5	36	18	62	31	66	33	21	10,5
Inovativne metode poučavanja	17	8,5	54	27	61	30,5	55	27,5	13	6,5
Upravljanje razredom	10	5	38	19	65	32,5	65	32,5	22	11
Ocjenjivanje uspješnosti	12	6	37	18,5	55	27,5	68	34	28	14
Kvalitetni odnosi s roditeljima	15	7,5	30	15	60	30	71	35,5	24	12
Poticanje odnosa roditelja i škole	15	7,5	37	18,5	68	34	62	31	18	9

Rezultati unutar Tabličnog prikaza 2. sugeriraju podijeljenost u stavovima ispitanika kada je riječ o obrazovanju (osposobljenosti) nastavnika. Polovina (55,5 %) ih se slaže s tvrdnjom kako nastavnici završavaju primjerno sveučilišno obrazovanje. Njih 47 % nadalje se slaže da nastavnici imaju dovoljno prilika za profesionalno usavršavanje poput radionica i seminara. Gotovo podjednak postotak ispitanika se slaže (33,5 %) i ne slaže (31,5 %) s tvrdnjom kako osnovne škole potiču usavršavanje svojih nastavnika.

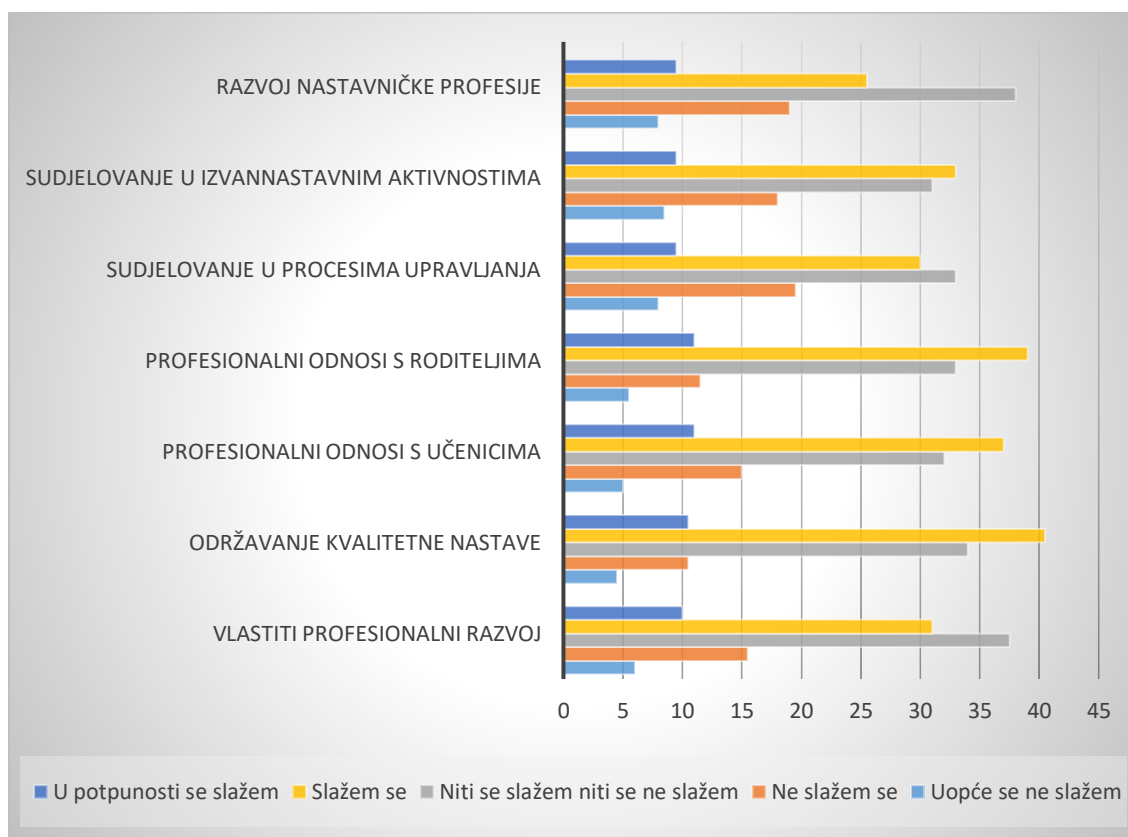
Kod tvrdnje o osposobljenosti za timski rad, 39 % ispitanika smatra kako su nastavnici osposobljeni za takve aktivnosti. Kada je riječ o specifičnim kategorijama učenika, 29 % smatra kako su nastavnici osposobljeni za rad s djecom s teškoćama u razvoju, dok 38,5 % ispitanika

smatra kako su osposobljeni za rad s darovitom djecom. Samo ih 25,5 % smatra kako su nastavnici osposobljeni za preuzimanje pozicije ravnatelja.

Nešto manje od polovine ispitanika (43,5 %) ističe kako su nastavnici osposobljeni za korištenje informacijske tehnologije, a podjednak ih postotak ističe kako su osposobljeni i za upravljanje razredom. Trećina ispitanika (34 %) se slaže s tvrdnjom kako su nastavnici osposobljeni za korištenje inovativnih metoda poučavanja, dok ih 48 % smatra kako su osposobljeni za ocjenjivanje uspješnosti te 47,5 % za uspostavljanje kvalitetnih odnosa s roditeljima. Nešto niži postotak ispitanika smatra kako su nastavnici osposobljeni za poticanje odnosa između roditelja i škole (40 %) (vidjeti Tablični prikaz 2).

U sljedećem pitanju ispitanicima je opet ponuđena skala, ali ovaj put od 7 stavki gdje su trebali odlučiti u kojoj se mjeri slažu s ponuđenim tvrdnjama koje se tiču nastavničkog zalaganja u osnovnim školama (vidjeti Grafički prikaz 5). Korištena je Likertova ljestvica od pet stupnjeva u rasponu od 1 – uopće se ne slažem do 5 – u potpunosti se slažem.

Grafički prikaz 5. Nastavničko zalaganje u osnovnim školama (%)

Ispitanici su podijeljeni u stavovima i s obzirom na pitanje o zalaganju nastavnika unutar osnovnih škola. Najveće je slaganje (51 %) prisutno kod tvrdnje o zalaganju za održavanje kvalitetne nastave. Kod ostalih tvrdnji stupanj slaganja iznosi između 39,5 i 50 %, konkretnije kada je riječ o zalaganju nastavnika za vlastiti profesionalni razvoj (radionice, seminari i sl.), održavanje kvalitetnih odnosa s učenicima i roditeljima te razvoj škole kroz procese upravljanja i izvannastavne aktivnosti. Najmanje je slaganje ispitanika s tvrdnjom kako se nastavnici u osnovnim školama zalažu za razvoj nastavničke profesije sudjelovanjem u radu strukovnih udruga (35 %) (vidjeti Tablični prikaz 16).

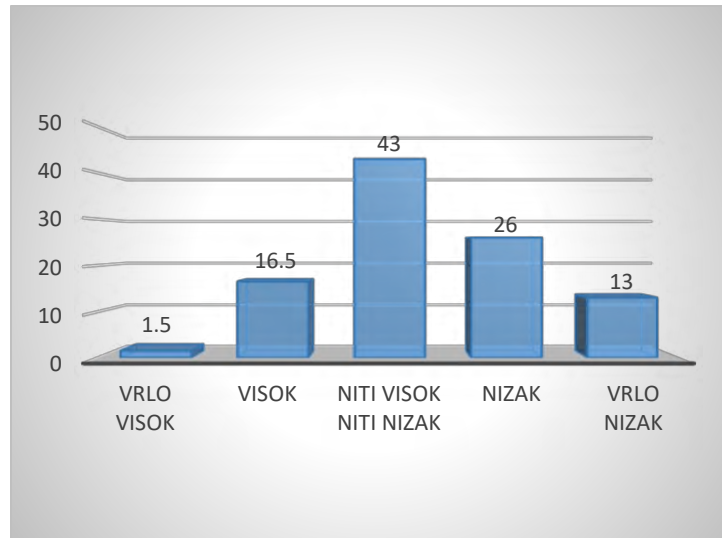
Kod pitanja o primjerenosti plaća nastavnika u osnovnim školama, više od polovine ispitanika odnosno njih 56,5 % smatra kako su nastavnici potplaćeni. S druge strane, samo ih 7 % smatra nastavnike preplaćenima, dok 17 % ispitanika smatra plaće nastavnika primjerenima. Petina (19,5 %) nije mogla procijeniti kada je riječ o ovoj tematici (vidjeti Tablični prikaz 3).

Tablični prikaz 3. Primjernost plaća nastavnika

Primjernost plaća nastavnika	f	%
Primjereno su plaćeni	34	17
Ne, potplaćeni su	113	56,5
Ne, preplaćeni su	14	7
Ne mogu procijeniti	39	19,5
Ukupno	200	100

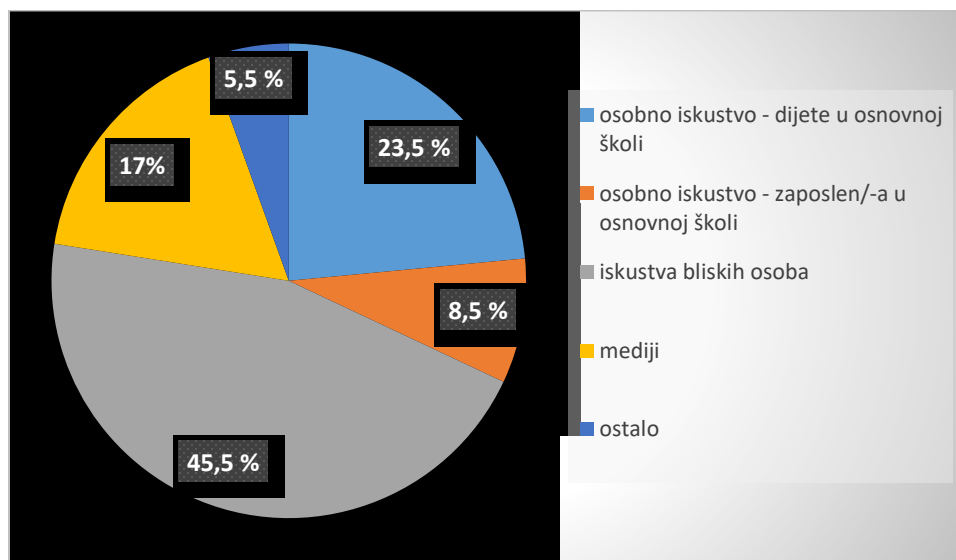
Sudionicima je postavljeno pitanje o društvenom ugledu nastavnika u osnovnim školama. Najveći postotak (43 %) smatra kako društveni ugled nastavnika nije niti visok niti nizak. Četvrtina (26 %) ih smatra da je nizak, dok njih 13 % smatra da je izrazito nizak. S druge strane, 16,5 % ispitanika smatra kako je društveni ugled nastavnika visok uz samo 1,5 % onih kojih smatraju da je izrazito visok (vidjeti Grafički prikaz 6).

Grafički prikaz 6. Društveni ugled nastavnika (%)

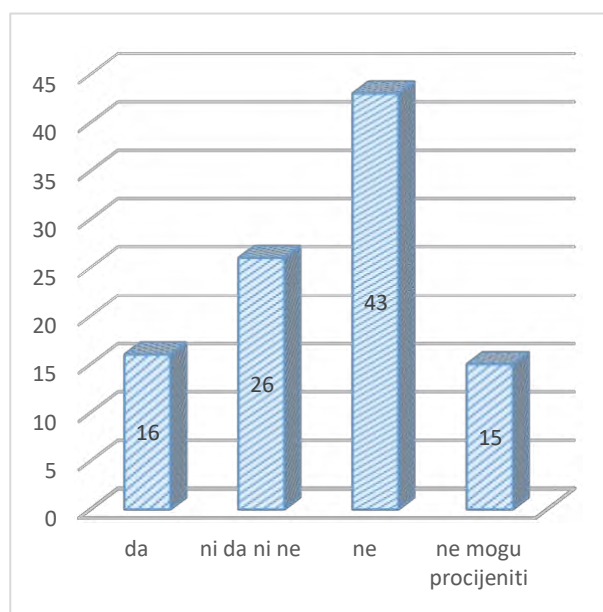
Sljedeće pitanje se odnosilo na izvor informacija o radu nastavnika. Najveći udio ispitanika (45,5 %) informacije stječe kroz iskustva bliskih osoba. Četvrtina (23,5 %) smatra da je najviše informacija stekla vlastitim iskustvom, odnosno time što im dijete pohađa osnovnu školu. Petina (17 %) navodi medije kao glavni izvor informacija. Uzorkom su obuhvaćeni i nastavnici pa je tako njih 8,5 % zaposleno u osnovnoj školi, što navode kao primarni izvor informacija. Konačno, 5,5 % ih je navelo neki drugi izvor, a to su uglavnom bila ostala vlastita iskustva (sami su jednom pohađali osnovnu školu, dijete im je pohađalo osnovnu školu i dr.) (vidjeti Grafički prikaz 7).

Grafički prikaz 7. Izvor informacija o radu nastavnika (%)

Na pitanje o privlačnosti nastavničkog zanimanja gotovo polovina ispitanika (43 %) smatra kako ovaj posao nije privlačan, dok je njih 26 % odgovorilo s niti da ni ne. Samo 16 % ispitanika smatra nastavničko zanimanje privlačnim budućim studentima, a njih 15 % nije moglo procijeniti (vidjeti Grafički prikaz 8). Sudionici su mogli i sami napisati zbog čega smatraju nastavničku profesiju privlačnom i tu se odgovori mogu podijeliti u dvije skupine. S jedne strane, oni koji smatraju da je neprivlačna navode nisku plaću, nizak društveni ugled, nemogućnost zapošljavanja i sl., dok oni koji je smatraju privlačnom navode primjerice kako je to „poziv“ i veliku količinu slobodnog vremena.

Grafički prikaz 8. Privlačnost nastavničkog zanimanja (%)

U posljednjem pitanju ispitanicima je ponuđena skala od 14 stavki, pri čemu su trebali odlučiti u kojoj mjeri se slažu s ponuđenim tvrdnjama koje se tiču načina podizanja razine profesionalizacije nastavnika u osnovnim školama (vidjeti Tablični prikaz 4). Korištena je Likertova ljestvica od pet stupnjeva u rasponu od 1 – uopće se ne slažem do 5 – u potpunosti se slažem.

Tablični prikaz 4. Načini podizanja razine profesionalizacije nastavnika

Načini za podizanje razine profesionalizacije nastavnika	Uopće se ne slažem (1)		Ne slažem se (2)		Niti se slažem niti se ne slažem (3)		Slažem se (4)		U potpunosti se slažem (5)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kvalitetnije fakultetsko obrazovanje	11	5,5	22	11	56	28	78	39	33	16,5
Poticanje obveznog cjeloživotnog obrazovanja (radionice, seminari...)	4	2	16	8	36	18	83	41,5	61	30,5
Poticanje projektne suradnje s drugim školama	4	2	11	5,5	45	22,5	92	46	48	24
Poticanje međunarodne suradnje među školama (Erasmus)	10	2	15	7,5	48	24	78	39	49	24,5
Poticanje sudjelovanja u strukovnim tijelima	21	10,5	16	8	64	32	75	37,5	24	12
Povećanje plaća	8	4	18	9	41	20,5	63	31,5	70	35
Dodaci na plaću sukladno s postignutim rezultatima	6	3	15	7,5	37	18,5	66	33	76	38
Promoviranjem povoljnije "slike" o nastavnicima u medijima	8	4	18	9	44	22	77	38,5	53	26,5
Učestalijim vanjskim kontrolama rada (vanjska evaluacija)	6	3	21	10,5	46	23	78	39	49	24,5
Većim financijskim resursima za poučavanje (oprema, materijali...)	7	3,5	19	9,5	37	18,5	80	40	57	28,5
Većom slobodom u izboru metoda poučavanja	5	2,5	24	12	59	29,5	77	38,5	35	17,5
Rasterećivanjem nastavnika od administrativnih obveza	10	2	33	16,5	49	24,5	61	30,5	47	23,5
Većim mogućnostima karijernog napredovanja	7	3,5	13	6,5	50	25	81	40,5	49	24,5
Inzistiranjem na disciplini i autoritetu unutar škole	10	2	24	12	42	21	67	33,5	57	28,5

Ispitanici se u udjelima većim od 50 % slažu odnosno u potpunosti slažu sa svim tvrdnjama u svezi načina podizanja razine profesionalizacije nastavnika u osnovnim školama. Tako se njih 39 % slaže i 16,5 % u potpunosti slaže o potrebi kvalitetnijeg fakultetskog obrazovanja. Čak se 41,5 % slaže, a 30,5 % u potpunosti slaže s tvrdnjom da je potrebno poticati obvezno cjeloživotno obrazovanje nastavnika putem seminara i radionica. Poticanje projektne suradnje s drugim školama te poticanje međunarodne suradnje među školama (Erasmus) je također od važnosti sudionicima pa se tako s prvom tvrdnjom slaže njih 41,5 %, a u potpunosti slaže 30,5 % sudionika. S poticanjem na međunarodnu suradnju slaže se 39 %, a 24,5 % se u potpunosti slaže. S povećanjem plaće i osiguravanjem dodataka na plaću sukladno postignutim rezultatima se slaže i u potpunosti slaže

preko 60 % sudionika. Čak se 65 % sudionika slaže ili u potpunosti slaže kako je potrebno promovirati povoljniju „sliku“ o nastavnicima putem medija, izrazito povezanu s njihovim društvenim ugledom. Isti postotak ispitanika navodi veće mogućnosti karijernog napredovanja kao potrebne, dok ih čak 68,5 % navodi dostupnost većih financijskih sredstava za poučavanje. Zanimljivo, nešto niži postotak ispitanika, ali nedvojbeno i dalje visok (49,5 %), smatra potrebnim poticanje sudjelovanja nastavnika u strukovnim tijelima kao preduvjet njihove profesionalizacije (vidjeti Tablični prikaz 4).

Rezultati istraživanja ukazuju kako nastavničkom zanimanju nedostaju klasični elementi u odnosu na koje bi ga se moglo smatrati profesijom u sociološkom smislu riječi (npr. ustrajanje na cjeloživotnom obrazovanju, zalaganje za razvoj profesionalnih udruga te visoki financijski benefiti i društveni ugled). Slične rezultate donose studije unutar međunarodnog konteksta (Alfirević, Relja i Popović, 2016; Popović, Alfirević i Relja, 2019). U provedenom istraživanju za potrebe završnog rada, interesirala su nas i mišljenja roditelja čija djeca pohađaju osnovnu školu te samih nastavnika u osnovnim školama. Njihova *insiderska* perspektiva može biti naročito informativna u smislu detekcije profesionalnog statusa nastavnika te implikacija za obrazovnu praksu.

Tablični prikaz 5. Roditeljstvo djeteta u osnovnoj školi kao značajka ispitanika i općenito mišljenje o nastavnicima

Obilježja zanimanja nastavnika	χ^2	df	p
Obrazovanje nastavnika (kvalitetni sveučilišni programi)	11,682	4	0,02
Zalaganje za profesionalni razvoj (radionice, seminari i sl.)	12,24	4	0,016
Sudjelovanje u radu strukovnih udruženja	9,417	4	0,051
Plaćenost (financijski aspekt zaposlenja)	9,632	6	0,141
Društveni ugled	7,941	8	0,439

Roditelji djece u osnovnoj školi smatraju češće od ostalih ispitanika kako bi sveučilišni programi namijenjeni obrazovanju nastavnika trebali biti kvalitetniji, kao i kako nastavnici trebaju biti angažiraniji u smislu vlastitog cjeloživotnog obrazovanja (pohađanje radionica, seminara i sl.). Korištenjem hi kvadrat testa utvrđene su statistički značajne razlike s obzirom na spomenute stavke (vidjeti Tablični prikaz 5). Primjerice, 18 od 58 roditelja djece u osnovnoj školi obuhvaćenih ovim istraživanjem smatraju programe obrazovanja nastavnika nedovoljno kvalitetnima. Rezultati su mnogo povoljniji kada je riječ o ostatku uzorka pri čemu isto smatra samo 17 od 142 ispitanika. Slično je s

problematikom cjeloživotnog obrazovanja, pri čemu 20 roditelja djece u osnovnim školama smatra kako nastavnici ne koriste dovoljno takve mogućnosti, a isto drži 23 od 142 ostala ispitanika. Razlike nisu utvrđene s obzirom na procjenu financijskih aspekata i društvenog ugleda nastavničkog zanimanja, kao i njihovog sudjelovanja u radu strukovnih udruženja, pri čemu su rezultati općenito nepovoljni na razini ukupnog uzorka kada je riječ o ovim stavkama. Prethodno izneseni nalazi upućuju na odbacivanje prve istraživačke hipoteze.

Tablični prikaz 6. Povezanost razine obrazovanja ispitanika i stavova o nastavnicima u osnovnim školama

Obilježja zanimanja nastavnika	r	p
Obrazovanje nastavnika (kvalitetni sveučilišni programi)	- 0,027	0,709
Zalaganje za profesionalni razvoj (radionice, seminari i sl.)	- 0,038	0,597
Sudjelovanje u radu strukovnih udruženja	- 0,025	0,538
Plaćenost (financijski aspekt zaposlenja)	- 0,021	0,773
Društveni ugled	0,122	0,085

Tablični prikaz 7. Povezanost nastavničkog zanimanja ispitanika i stavova o nastavnicima u osnovnim školama

Obilježja zanimanja nastavnika	χ^2	df	p
Obrazovanje nastavnika (kvalitetni sveučilišni programi)	0,497	2	0,78
Zalaganje za profesionalni razvoj (radionice, seminari i sl.)	2,776	2	0,25
Sudjelovanje u radu strukovnih udruženja	1,52	2	0,468
Plaćenost (financijski aspekt zaposlenja)	8,397	3	0,038
Društveni ugled	15,63	4	0,004

Tablični prikazi 6 i 7 upućuju na nepostojanje statistički značajnih razlika kada je riječ o razini obrazovanja ispitanika i zaposlenosti unutar osnovnih škola te stavova o nastavnicima u osnovnim školama. Razlike su testirane hi kvadrat testom i izračunavanjem koeficijenta korelacije. Rezultati upućuju na odbacivanje druge i treće istraživačke hipoteze. Dobiveni rezultati o elementima nastavničke profesije na razini cjelokupnog uzorka, te nepostojanje statističkih razlika u odgovorima kada je riječ o poduzorku nastavnika u osnovnim školama, sugeriraju višestruke mogućnosti za obrazovnu politiku i praksu te smjer u kojem je moguće provoditi daljnju profesionalizaciju nastavnika u osnovnim školama.

6. ZAKLJUČAK

U suvremenom društvu, uloga i status nastavnika često su predmet promišljanja, diskusija i izazova unutar prakse. Nastavnici imaju ključnu ulogu u socijaliziranju budućih generacija za život i rad, prenošenju znanja i oblikovanju društva u cjelini. Ipak, njihov profesionalni status razlikuje se između različitih zemalja i regija, pri čemu se često suočavaju s nizom izazova koji utječu na njihovu percepciju u društvu.

Jedan od ključnih aspekata statusa nastavnika jest društvena percepcija i ugled koji im se pruža. Iako se njihova uloga prepoznaje kao izuzetno važna, mnogi nastavnici suočavaju se s manjkom priznanja za svoj rad. To može rezultirati demotivacijom i smanjenim profesionalnim zadovoljstvom, što, zauzvrat, može utjecati na njihovu produktivnost i kvalitetu obrazovanja koje pružaju.

Još jedan značajan aspekt statusa nastavnika je njihov financijski položaj. U mnogim zemljama, nastavnici se suočavaju s relativno niskim primanjima u usporedbi s obrazovnim zahtjevima i odgovornošću koju imaju. Ovaj financijski jaz može biti demotivirajući za mnoge potencijalne nastavnike i predstavljati prepreku prilikom privlačenja i zadržavanja kvalitetnih stručnjaka unutar sustava obrazovanja.

Uvjeti radnog okružja također igraju ključnu ulogu u profesionalnom statusu nastavnika. Veliki razredi, nedostatak resursa, administrativni teret i druge radne poteškoće mogu opteretiti nastavnike i otežati im pružanje visokokvalitetnog obrazovanja. Ovi izazovi također mogu utjecati na njihovu profesionalnu ispunjenost i motivaciju. Kontinuirani profesionalni razvoj važan je aspekt statusa nastavnika. Brza evolucija pedagoških metoda i tehnologije zahtijeva cjeloživotno usavršavanje, ali nedostatak prilika za obuku može ograničiti sposobnost nastavnika u praćenju najnovijih trendova unutar obrazovanja.

„Regrutiranje“ i zadržavanje kvalitetnih nastavnika predstavljaju ozbiljan izazov. Mnoge zemlje suočavaju se s problemima privlačenja mladih stručnjaka u nastavničku profesiju, kao i s visokim stopama napuštanja ovog posla. To može rezultirati nedostatkom iskusnih i kvalificiranih nastavnika u sustavu obrazovanja. Promocija i podrška nastavnicima posjeduju ključnu ulogu u poboljšanju njihovog statusa. Aktivnosti koje promiču pozitivnu percepciju o nastavnicima i naglašavaju važnost njihove uloge mogu doprinijeti boljem društvenom statusu. Politike i

inicijative koje podržavaju obrazovanje i profesionalni razvoj nastavnika također su ključne prilikom podizanja kvalitete obrazovanja u cjelini.

U kolovozu 2023. godine provedeno je istraživanje kojim se nastojalo utvrditi stavove javnosti o nastavnicima u osnovnim školama na području grada Splita. U istraživanju je sudjelovalo 200 punoljetnih osoba od kojih je 58 imalo dijete ili djecu koja pohađaju osnovnu školu, dok ih je 39 bilo zaposlenih na radnom mjestu nastavnika u školama. Preko polovine ispitanika, pobliže njih 58,5 %, ima pozitivno mišljenje o nastavnicima u osnovnim školama, dok 56,5 % ispitanika smatra kako su oni potplaćeni za posao koji obavljaju.

Kod pitanja o društvenom ugledu nastavnika, dobiveni rezultati pokazuju kako sudionici često smatraju da je ugled nastavnika nizak (39 %), dok ih 43,5 % smatra kako je niti visok niti nizak. Samo 18 % ispitanika smatra ugled nastavnika u osnovnim školama visokim odnosno vrlo visokim.

Rezultati istraživanja pokazuju kako nastavničkom zanimanju nedostaju klasični elementi u odnosu na koje bi ga se moglo smatrati profesijom u sociološkom smislu riječi (npr. ustrajanje na cjeloživotnom obrazovanju, zalaganje za razvoj profesionalnih udruga te visoki financijski benefiti i društveni ugled). Roditelji djece u osnovnoj školi smatraju češće od ostalih ispitanika kako bi sveučilišni programi namijenjeni obrazovanju nastavnika trebali biti kvalitetniji, kao i kako nastavnici trebaju biti angažiraniji u smislu vlastitog cjeloživotnog obrazovanja (pohađanje radionica, seminara i sl.).

Daljnja istraživanja stavova (stručne) javnosti o zanimanju nastavnika mogu doprinijeti boljem razumijevanju ovog važnog društvenog poziva te razvoju ciljanih politika i inicijativa. Sljedeće teme i aspekti mogu pritom biti predmetom istraživanja:

1. utjecaj nastavničkog rada na učenike (akademski uspjeh, razvoj socijalnih vještina i motivacije za učenje);
2. profesionalni razvoj nastavnika (potrebe za dodatnim obrazovanjem i stručnom podrškom, te utjecaj istih na kvalitetu nastave);
3. povezanost plaća i motivacije nastavnika (ispitivanje veze između financijskog zadovoljstva nastavnika i njihovih stavova prema poslu te utjecaja spomenutih čimbenika na kvalitetu nastave);
4. stavovi nastavnika prema vlastitoj profesiji (doživljavanje vlastite uloge u društvu, izazova i potreba u svome radu te kako se te percepcije razlikuju među različitim generacijama i regijama).

Spomenuta istraživanja mogu pružiti temeljitiji uvid u različite aspekte zanimanja nastavnika te pomoći prilikom oblikovanja politika, strategija i praksi koje će poboljšati status i podršku ovim profesionalcima. Time se posljedično doprinosi kvaliteti obrazovanja te društvenom razvoju.

7. LITERATURA

1. Adams, T. L. (2014). Sociology of professions: international divergences and research directions. *Work, Employment & Society*, 29, 154-165.
2. Alfirević, N., Relja, R., Popović, T. (2016). Razvojne perspektive društva i školstvo. U: Krce Miočić, B., Pavičić, J., Alfirević, N., Najev Čačija, Lj. (ur.). *Upravljanje odgojno-obrazovnim ustanovama: menadžment i marketing u školama* (str. 11-34). Zadar: Sveučilište u Zadru.
3. Bascia, N. (2009). Teachers as Professionals: Salaries, Benefits and Unions. U: Saha, L. J., Dworkin, A. G. (ur.). *International handbook of research on teachers and teaching* (str. 481-491). New York, NY: Springer Science + Business Media, LLC.
4. Buyruk, H. (2014). "Professionalization" or "Proletarianization": Which Concept Defines the Changes in Teachers' Work? *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, 1709-1714.
5. Carvalho, T. (2017). The Study of the Academic Profession – Contributions from and to the Sociology of Professions", U: Huisman, J., Tight, M. (ur.). *Theory and Method in Higher Education Research* (str. 59-76). Bingley: Emerald Group Publishing Limited.
6. Čavar, I. (2021). "The Good, the Bad, and the Ugly" of Professions: Overview of the Theoretical Developments in the Sociology of Professions. *Interdisciplinary Description of Complex Systems*, 19(1), 80-93. doi: <https://doi.org/10.7906/indecs.19.1.7>
7. Čulig, B. (1999). Sociologija kao studij i struka – empirijska analiza jedne populacije. *Revija za sociologiju*, 30(1-2), 19-43.
8. Demirkasimoğlu, N. (2010). Defining "Teacher Professionalism" from different perspectives. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 9, 2047-2051.
9. Europska komisija, EACEA, Eurydice (2021). *Učitelji i nastavnici u Europi – karijere, razvoj i dobrobit. Izvješće Eurydicea*. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije.
10. Evetts, J. (2009). New professionalism and new public management: Changes, continuities and consequences. *Comparative Sociology*, 8(2), 247-266.
11. Faulconbridge, J. R., Muzio, D. (2012). Professions in a globalizing world: Towards a transnational sociology of the professions. *International Sociology*, 27, 136-152.
12. Friedson, E. (1970). *The profession of medicine*. New York, NY: Dodd, Mead & Co.

13. Gutović, T., Relja, R., Popović, T. (2020). The constitution of profession in a sociological sense: An example of sports management. *Economics and Sociology*, 13(4), 139-153. doi:10.14254/2071-789X.2020/13-4/9
14. Haralambos, M., Holborn, M. (2002). *Sociologija: teme i perspektive*. Zagreb: Golden Marketing.
15. Hargreaves, L (2009). The Status and Prestige of Teachers and Teaching. U: Saha, L. J., Dworkin, A. G. (ur.). *International handbook of research on teachers and teaching* (str. 217-231). New York, NY: Springer Science + Business Media, LLC.
16. Hargreaves, A. (2000). Four Ages of Professionalism and Professional Learning. *Teachers and Teaching: History and Practice*, 6, 151-182.
17. Ingersoll, R. M., Collins, G. J. (2018). The Status of Teaching as a Profession. U: Ballantine, J. H., Spade, J. Z., Stuber, J. M. (ur.). *Schools and Society A Sociological Approach to Education* (str. 199-213). Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC, Melbourne: SAGE Publications.
18. Johnson, T. (1972). *Professions and power*. London: Macmillan.
19. Kuhlmann, E. (2013). Sociology of Professions: Towards International Context-Sensitive Approaches. *South African Review of Sociology*, 44(2), 7-17. doi: 10.1080/21528586.2013.802534
20. Larson, M. (1977). *The rise of professionalism. A sociological analysis*. Berkeley, CA: University of California Press.
21. Macdonald, K. (1995). *The sociology of the professions*. London: Sage.
22. Maxwell, B. (2021). Are Teachers Professionals? *Canadian Teacher Magazine*, preuzeto s: <https://canadianteachermagazine.com/2021/04/16/10425/>
23. Nóvoa, A. (2000). The teaching profession in Europe: historical and sociological analysis. U: Sherman Swing, E., Schriewer, J., Orivel, F. (ur.). *Problems and Prospects in European Education* (str. 45-71). Wesport: Praeger Publishers.
24. Pekkola, E., Carvalho, T., Siekkinen, T., Johansson, J. (2018). The sociology of professions and the study of the academic profession. U: Pekkola, E., Kivistö, J., Kohtamäki, V., Cai, Y., Lyytinen, A. (ur.). *Methodological Perspectives on Higher Education Management and Transformation: An advanced reader for PhD students* (str. 121-150). Tampere: Tampere University Press.

25. Petričević, D. (2011). Prilog raspravi o profesiji: andragog. *Andragoški glasnik*, 15(1), 11-29.
26. Popović, T., Alfirević, N., Relja, R. (2019). Selection and Education of School Principals: A Comparative Overview of Policies. U: Ingþórsson, A. H., Alfirević, N., Pavičić, J., Vican, D. (ur.). *Educational Leadership in Policy. Challenges and Implementation Within Europe* (str. 59-78). Cham: Palgrave Macmillan.
27. Reis Monteiro, A. (2015). *The Teaching Profession: Present and Future*. Cham, Heidelberg, New York, Dordrecht, London: Springer.
28. Relja, R., Popović, T., Gutović, T. (2019). Analysis of elements and process of school principals' professionalization in Croatia. *Management*, 24 (Special Issue), 55-71. doi: <https://doi.org/10.30924/mjcmi.24.si.4>
29. Smerić, T. (2005). *Sparta ured Babilona: sociologijski aspekti vojne profesije*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
30. Šporer, Ž. (1990). *Sociologija profesija. Ogljed o društvenoj uvjetovanosti profesionalizacije*. Zagreb: Hrvatsko sociološko društvo.
31. Ünsal, S., Ağçam, R., Korkmaz, F. (2017). Exploring Teaching Profession from a Sociological Perspective: Evidence from Turkey. *Universal Journal of Educational Research*, 5, 874-880.
32. Županov, J., Šporer, Ž. (1984). Profesija sociolog. *Revija za sociologiju*, 14(1-2), 11-46.

8. METODOLOŠKA I EMPIRIJSKA ARHIVA

8.1. Upitnik

Poštovana/-i,

pozivamo Vas na sudjelovanje u anketnom istraživanju kojim se ispituju stavovi o profesionalizaciji nastavnika u osnovnim školama. Istraživanje se provodi u svrhu realizacije završnog rada pri Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta u Splitu. Za ispunjavanje upitnika potrebno je izdvojiti do deset minuta. Vaše je sudjelovanje anonimno i bit će korišteni isključivo zbirni rezultati. Molimo Vas za otvorenost i iskrenost. Zahvaljujemo na sudjelovanju!

1. Spol:

- 1) muški
- 2) ženski

2. Dob:

- 1) 18-30
- 2) 31-44
- 3) 45-57
- 4) 58-70
- 5) 71 ili više

3. Mjesto stanovanja: _____

4. Razina obrazovanja:

- 1) osnovna škola
- 2) srednja škola
- 3) viša škola
- 4) preddiplomski studij
- 5) diplomski studij
- 6) znanstveni stupanj (mr. sc., dr. sc.)
- 7) nešto drugo: _____

5. Jeste li u braku?

- 1) da
- 2) ne, samac/-kinja
- 3) ne, udovac/-ica
- 4) ne, razveden/-na
- 5) ne, živim u izvanbračnoj zajednici

6) ne, ali sam u vezi

6. Imate li djecu koja pohađaju osnovnu školu?

- 1) da, jedno
- 2) da, dvoje ili više
- 2) ne

7. Jeste li zaposleni u osnovnoj ili srednjoj školi?

- 1) da, na radnom mjestu: _____
- 2) ne

8. Ako ste zaposleni u školi, koliko dugo radite taj posao?

- 1) do 5 godina
- 2) između 6 i 10 godina
- 3) između 11 i 15 godina
- 4) više od 15 godina

9. Kakvo je Vaše mišljenje općenito o nastavnicima u osnovnim školama?

- 1) izrazito pozitivno
- 2) pozitivno
- 3) ni pozitivno ni negativno
- 4) negativno
- 5) izrazito negativno

10. Možete li ukratko pojasniti Vaš prethodni odgovor?

11. Kakvo je Vaše mišljenje o sljedećim tvrdnjama koje se tiču obrazovanja (osposobljenosti) nastavnika u osnovnim školama:	<i>Uopće se ne slažem (1)</i>	<i>Ne slažem se (2)</i>	<i>Niti se slažem niti se ne slažem (3)</i>	<i>Slažem se (4)</i>	<i>U potpunosti se slažem (5)</i>
1. završavaju primjereno sveučilišno obrazovanje (kvalitetni programi)					
2. imaju brojne prilike za profesionalno usavršavanje (radionice, seminari i sl.)					
3. osnovne škole potiču profesionalno usavršavanje svojih nastavnika					
4. primjereno su osposobljeni za timski rad u školi					
5. primjereno su osposobljeni za upravljanje školom (npr. strateško planiranje, organizacija i evaluacija aktivnosti, upravljanje manifestacijama, krizno upravljanje i sl.)					
6. primjereno su osposobljeni za preuzimanje pozicije ravnatelja					
7. primjereno su osposobljeni za osmišljavanje projekata i projektni menadžment					
8. kompetentni su za rad s djecom s teškoćama u razvoju					
9. kompetentni su za rad s darovitom djecom					
10. primjereno su osposobljeni za korištenje informacijske tehnologije					
11. primjereno su osposobljeni za primjenu inovativnih metoda poučavanja					
12. primjereno su osposobljeni za upravljanje razredom i održavanje discipline					
13. primjereno su osposobljeni za ocjenjivanje uspješnosti učenika					
14. primjereno su osposobljeni za održavanje kvalitetnih odnosa s roditeljima					
15. primjereno su osposobljeni za poticanje partnerstava između roditelja i škole					

12. Kakvo je Vaše mišljenje o sljedećim tvrdnjama o radu nastavnika u osnovnim školama:	<i>Uopće se ne slažem (1)</i>	<i>Ne slažem se (2)</i>	<i>Niti se slažem niti se ne slažem (3)</i>	<i>Slažem se (4)</i>	<i>U potpunosti se slažem (5)</i>
1. zalažu se za vlastiti profesionalni razvoj (pohađanje radionica, seminara, predavanja i sl.)					
2. zalažu se za održavanje kvalitetne nastave					
3. zalažu se za održavanje profesionalnih odnosa s učenicima					
4. zalažu se za održavanje profesionalnih odnosa s roditeljima					
5. zalažu se kvalitetu škola u kojima rade sudjelovanjem u procesima upravljanja (uvođenje novih nastavnih metoda, evaluacija međusobnog rada, monitoring i sl.)					
6. zalažu se za kvalitetu škola u kojima rade sudjelovanjem u izvannastavnim aktivnostima (literarne i likovne grupe, organizacija događanja – dani otvorenih vrata, koncerti itd.)					
7. zalažu se za razvoj nastavničke profesije sudjelovanjem u radu strukovnih udruženja					

13. Prema Vašem mišljenju, jesu li nastavnici u osnovnim školama primjereno plaćeni za posao kojeg obavljaju?

- 1) da
- 2) ne, potplaćeni su
- 3) ne, preplaćeni su
- 4) ne mogu procijeniti

14. Prema Vašem mišljenju, kakav je društveni ugled nastavnika u osnovnim školama?

- 1) vrlo visok
- 2) visok
- 3) niti visok niti nizak
- 4) nizak
- 5) vrlo nizak

15. Koji je Vaš temeljni izvor informiranja o radu nastavnika u osnovnim školama?

- 1) osobno iskustvo – dijete mi pohađa osnovnu školu
- 2) osobno iskustvo – zaposlen/-a sam u osnovnoj školi
- 2) iskustva bliskih osoba (rodbina, prijatelji i sl.)
- 3) mediji
- 4) nešto drugo: _____

16. Je li zanimanje nastavnika u osnovnim školama privlačno za mlade koji biraju buduću karijeru?

- 1) da
- 2) ni da ni ne
- 3) ne
- 4) ne mogu procijeniti

17. Možete li ukratko pojasniti Vaš prethodni odgovor?

18. Na koji je način moguće podići razinu profesionalizacije unutar rada nastavnika u osnovnim školama?	<i>Uopće se ne slažem (1)</i>	<i>Ne slažem se (2)</i>	<i>Niti se slažem niti se ne slažem (3)</i>	<i>Slažem se (4)</i>	<i>U potpunosti se slažem (5)</i>
1. kvalitetnijim fakultetskim obrazovanjem					
2. poticanjem obveznog cjeloživotnog obrazovanja (npr. radionice i seminari)					
3. poticanjem projektne suradnje s drugim školama (razmjene, zajedničke aktivnosti, upoznavanje novih iskustva u poučavanju i učenju i dr.)					
4. poticanjem međunarodne suradnje među školama (npr. Erasmus projekti)					
5. poticanjem sudjelovanja u strukovnim tijelima (sindikati, udruge i sl.)					
6. većim plaćama					
7. primjerenijim dodacima na plaću sukladno postignutim rezultatima					
8. promoviranjem povoljnije „slike“ o nastavnicima u medijima					
9. češćim vanjskim kontrolama rada nastavnika (npr. povremeni monitoring nastave, sagledavanje učeničkih postignuća i sl.)					
10. većim financijskim resursima za poučavanje i učenje (oprema, materijali)					
11. većom slobodom u izboru metoda poučavanja					
12. rasterećivanjem nastavnika od administrativnih obveza					
13. većim mogućnostima karijernog napredovanja (funkcije unutar školskog i obrazovnog sustava)					
14. inzistiranje na disciplini unutar škole i poštivanju autoriteta nastavnika					

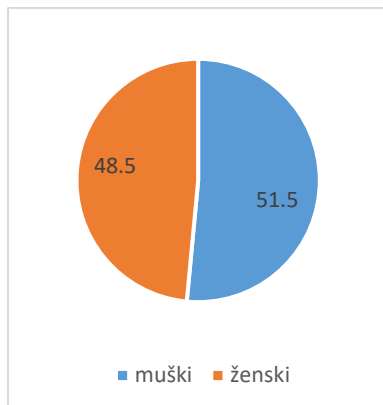
ZAHVALJUJEMO NA SUDJELOVANJU!

8.2 Protokol korišten u istraživanju

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1																				
2																				
3																				
4																				
5																				
6																				
7																				
8																				
9																				
10																				
11.1																				
11.2																				
11.3																				
11.4																				
11.5																				
11.6																				
11.7																				
11.8																				
11.9																				
11.10																				
11.11																				
11.12																				
11.13																				
11.14																				
11.15																				
12.1																				
12.2																				
12.3																				
12.4																				
12.5																				
12.6																				
12.7																				
13																				
14																				
15																				
16																				
17																				
18.1																				
18.2																				
18.3																				
18.4																				
18.5																				
18.6																				
18.7																				
18.8																				
18.9																				
18.10																				
18.11																				
18.12																				
18.13																				
18.14																				

8.3 Tablični i grafički prikazi

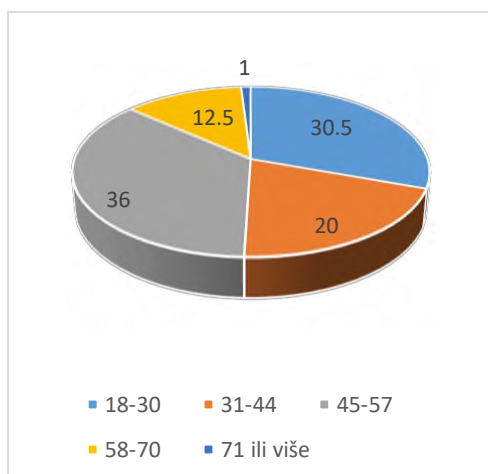
Grafički prikaz 9. Spol (%)

Tablični prikaz 8. Dob

Dob	f	%
18-30	61	30,5
31-44	40	20
45-57	72	36
58-70	25	12,5
71 ili više	2	1
Ukupno	200	100

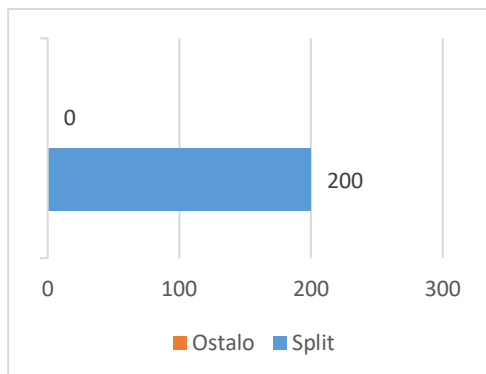
Grafički prikaz 10. Dob (%)

Tablični prikaz 9. Mjesto stanovanja

Mjesto stanovanja	f	%
Split	200	100
Ukupno	200	100

Grafički prikaz 11. Mjesto stanovanja (%)

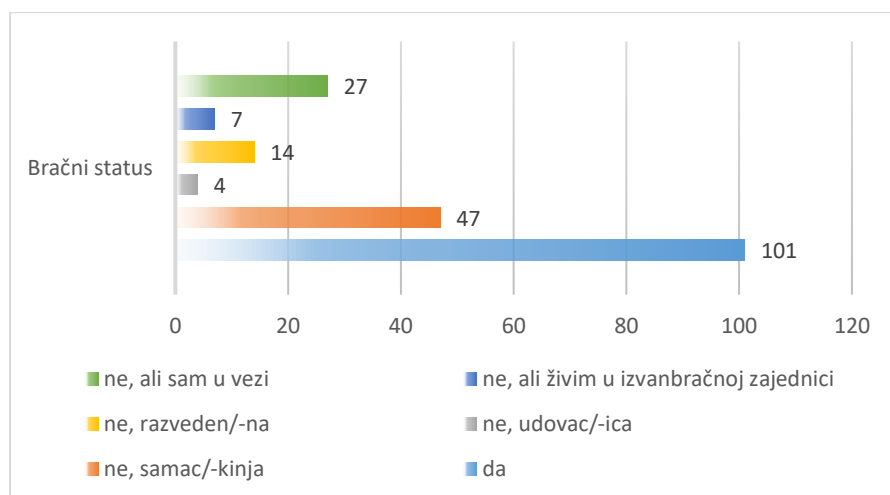
Tablični prikaz 10. Razina obrazovanja

Razina obrazovanja	f	%
osnovna škola	9	4,5
srednja škola	81	40,5
viša škola	41	20,5
diplomski studij	64	32
znanstveni stupanj (mr.sc., dr.sc.)	5	2,5
Ukupno	200	100

Tablični prikaz 11. Bračni status

Bračni status	f	%
u braku	101	50,5
ne, samac/-kinja	47	23,5
ne, udovac/-ica	4	2
ne, razveden/-na	14	7
ne, ali živim u izvanbračnoj zajednici	7	3,5
ne, ali sam u vezi	27	13,5
Ukupno	200	100

Grafički prikaz 12. Bračni status (%)

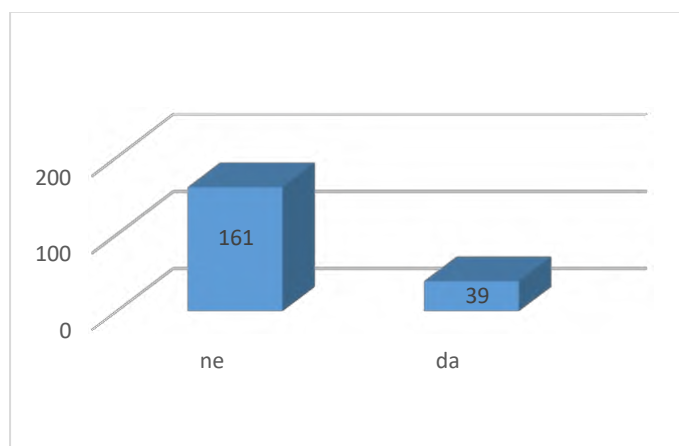
Tablični prikaz 12. Imate li djecu koja pohađaju osnovnu školu?

Imate li djecu koja pohađaju osnovnu školu?	f	%
da, jedno	33	16,5
da, dvoje ili više	25	12,5
ne	142	71
Ukupno	200	100

Tablični prikaz 13. Jeste li zaposleni u osnovnoj školi?

Jeste li zaposleni u osnovnoj školi?	f	%
ne	161	80,5
da	39	19,5
Ukupno	200	100

Grafički prikaz 13. Jeste li zaposleni u osnovnoj školi?

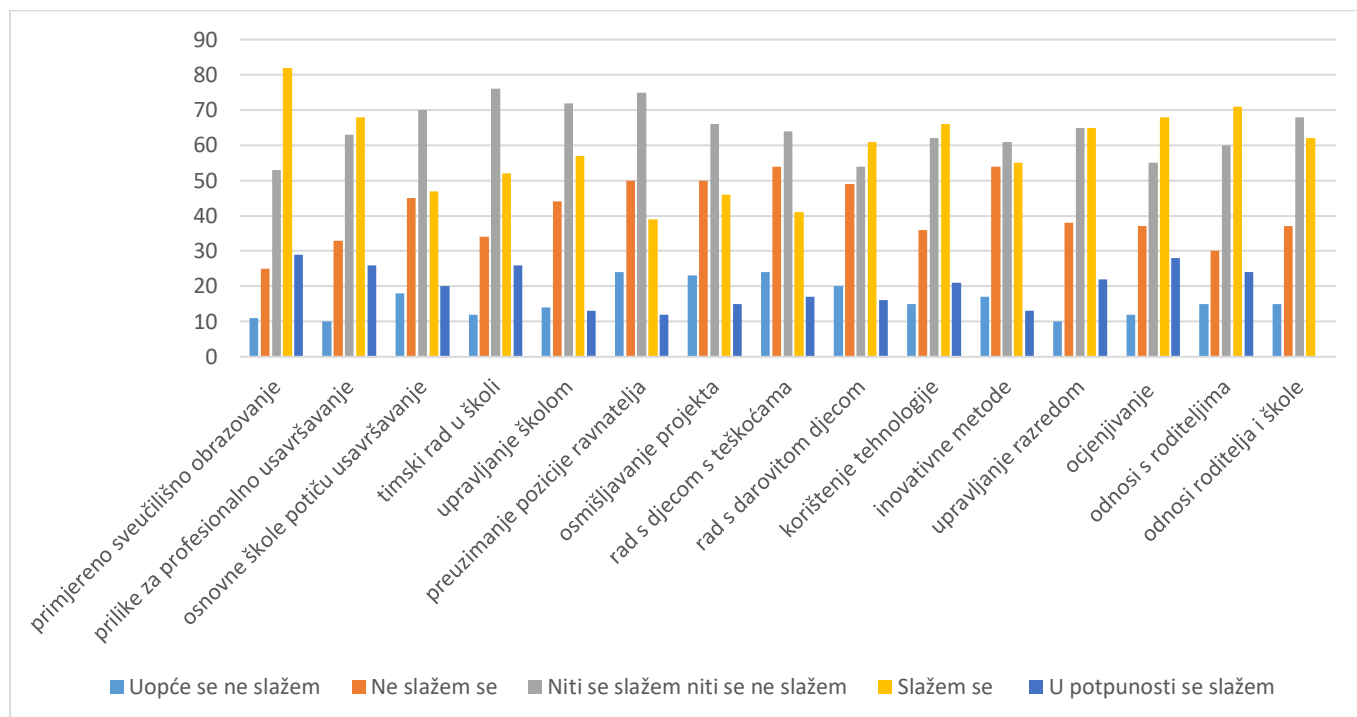
Tablični prikaz 14. Ako ste zaposleni u osnovnoj školi, koliko dugo radite taj posao?

Trajanje zaposlenja u osnovnoj školi	f	%
do 5 godina	3	7,7
između 6 i 10	3	7,7
između 11 i 15	10	25,6
više od 15	23	59
Ukupno	39	100

Tablični prikaz 15. Općenito mišljenje o nastavnicima

Općenito mišljenje o nastavnicima	f	%
izrazito pozitivno	36	18
pozitivno	81	40,5
ni pozitivno ni negativno	62	31
negativno	13	6,5
izrazito negativno	8	4
Ukupno	200	100

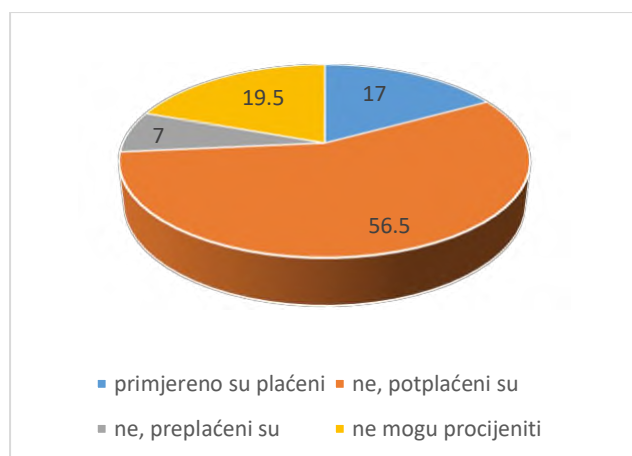
Grafički prikaz 14. Mišljenje o obrazovanju (osposobljenosti) nastavnika (%)

Tablični prikaz 16. Nastavničko zalaganje u osnovnim školama

Mišljenje o sljedećim tvrdnjama - nastavnici se zalažu za:	Uopće se ne slažem (1)		Ne slažem se (2)		Niti se slažem niti se ne slažem (3)		Slažem se (4)		U potpunosti se slažem (5)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
vlastiti profesionalni razvoj (radionce, seminari...)	12	6	31	15,5	75	37,5	62	31	20	10
održavanje kvalitetne nastave	9	4,5	21	10,5	68	34	81	40,5	21	10,5
održavanje profesionalnih odnosa s učenicima	10	5	30	15	64	32	74	37	22	11
održavanje profesionalnih odnosa s roditeljima	11	5,5	23	11,5	66	33	78	39	22	11
kvalitetu škola kroz sudjelovanje u procesima upravljanja	16	8	39	19,5	66	33	60	30	19	9,5
kvalitetu škola kroz sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima	17	8,5	36	18	62	31	66	33	19	9,5
razvoj nastavničke profesije sudjelovanjem u radu udruga	16	8	38	19	76	38	51	25,5	19	9,5

Grafički prikaz 15. Primjernost plaća nastavnika (%)

Tablični prikaz 17. Društveni ugled nastavnika

Društveni ugled nastavnika	f	%
vrlo visok	3	1,5
visok	33	16,5
niti visok niti nizak	86	43
nizak	52	26
vrlo nizak	26	13
Ukupno	200	100

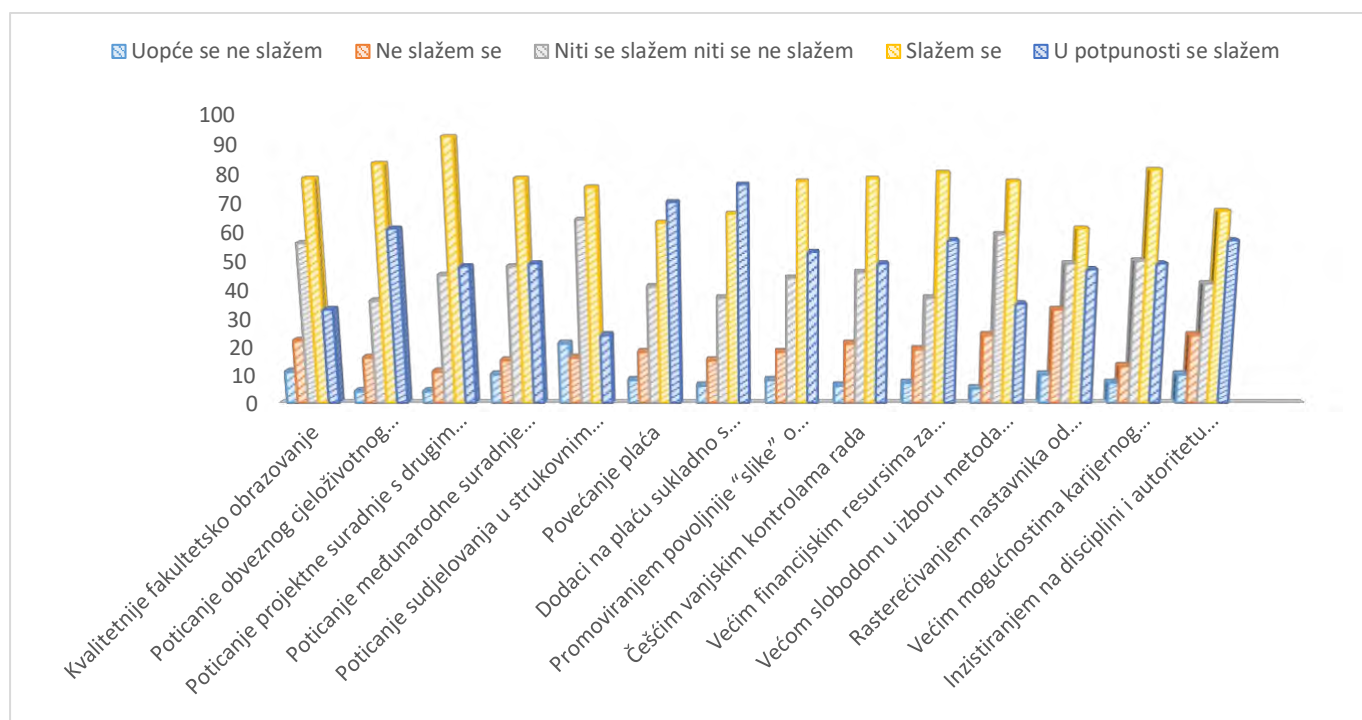
Tablični prikaz 18. Izvor informacija o radu nastavnika

Izvor informacija o radu nastavnika	f	%
osobno iskustvo-dijete u osnovnoj školi	47	23,5
osobno iskustvo-zaposlen/-a u osnovnoj školi	17	8,5
iskustva bliskih osoba	91	45,5
mediji	34	17
ostalo	11	5,5
Ukupno	200	100

Tablični prikaz 19. Privlačnost nastavničkog zanimanja

Privlačnost nastavničkog zanimanja	f	%
da	32	16
ni da ni ne	52	26
ne	86	43
ne mogu procijeniti	30	15
Ukupno	200	100

Grafički prikaz 16. Načini za podizanje razine profesionalizacije nastavnika (%)

9. SAŽETAK

U ovom završnom radu istraživani su stavovi javnosti o nastavnicima u osnovnim školama. Teorijsko polazište rada predstavlja funkcionalistički pristup profesiji, tj. polazi se od procjene elemenata koji su potrebni kako bi se određeno zanimanje okarakteriziralo kao profesija u sociološkom smislu. Rezultati istraživanja ukazuju na različite elemente na temelju kojih je moguća daljnja profesionalizacija nastavničkog zanimanja kao značajan dio obrazovne politike i prakse, no ispitanici smatraju kako nastavnici obavljaju kvalitetan posao usprkos nedostacima povezanim s trenutnim uvjetima rada.

Ključne riječi: nastavnici, profesija, profesionalizacija, funkcionalistička perspektiva

10. SUMMARY

In this paper, public attitudes about teachers in primary schools were investigated. The theoretical starting point of the paper represents a functionalist approach to the profession, i.e. it starts from an assessment of the elements that are necessary in order to characterize a certain job as a profession in the sociological sense. The results of the research point to various elements on the basis of which further professionalization of the teaching profession is possible as a significant part of educational policy and practice, but respondents believe that teachers perform quality work despite the shortcomings associated with current working conditions.

Key words: teachers, profession, professionalization, functionalist perspective

11. BILJEŠKA O AUTORU

JOSIP IVANČIĆ, rođen je 6. travnja 2001. godine u Splitu, gdje završava osnovnu školu i IV. Gimnaziju Marka Marulića, smjer opća gimnazija. Od 2020. godine redovni je student jednopredmetnog studija sociologije pri Filozofskom fakultetu u Splitu.

E-mail: jivancic@ffst.hr

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja JOSIP IVANČIĆ, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce SOCIOLOGIJE, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 18.9.2023.

Potpis

Ivančić

**Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)**

Student/ica: JOSIP IVANČIĆ

Naslov rada: STAVOVI JAVNOSTI O ZANJMANJU NASTAVNI
U OSNOVNIM ŠKOLAMA - PERSPEKTIVA SOCIOLOGIJE PROFESIJE

Znanstveno područje i polje: DRUŠTVENE ZNANOSTI, SOCIOLOGIJA

Vrsta rada: ZAVRŠNI RAD

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
PROF. DR. SC. RENATA MELJA

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
IZU, PROF. DR. SC. IVAUKA BUZOV
PROF. DR. SC. RENATA MELJA
DR. SC. TEA GUTOVIĆ

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 18.9.2023.

Potpis studenta/studentice: Ivančić

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.